

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Justina Mociūtė
Edukologijos magistrantūros studentė

**Bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos
efektyvumas paklausos ir pasiūlos aspektu**

Magistro darbas

Mokslinis vadovas(ė)
Doc.dr. A. Gumuliauskienė

Šiauliai, 2012

Darbas originalus Justina Mociūtė

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	4
SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS	5
ĮVADAS	6
1. BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO(SI) TEORINIAI ASPEKTAI.....	10
1.1. Kvalifikacijos tobulinimo(si) reikšmingumas nuolatinio mokymosi sąlygomis.....	10
1.2. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) samprata	11
1.3. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi teisinis reglamentavimas.....	16
1.4. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi tikslai ir jų sąsajos su pedagoginės veiklos tobulinimu.....	19
2. PEDAGOGŲ PROFESINĖS KOMPETENCIJOS IR JŲ REIŠMINGUMAS PEDAGOGINĖS VEIKLOS TOBULINIMUI	22
2.1. Kompetencijos samprata ir reikšmingumas.....	22
2.2. Pedagogų profesinės kompetencijos.....	23
2.3. Kompetencijų ir pedagoginių kvalifikacijų sąsajos.....	26
2.4. Kompetencijų įgijimas ir vertinimas neformaliajame ir savaiminiame mokymesi.....	27
3. PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO(SI) SISTEMOS EFEKTYVUMAS PAKLAUSOS IR PASIŪLOS ASPEKTU (empirinio tyrimo rezultatai ir jų analizė).....	32
3.1. Tyrimo organizavimas ir metodika.....	32
3.2. Tiriamųjų charakteristika.....	34
IŠVADOS.....	59
REKOMENDACIJOS	60
LITERATŪRA	61
PRIEDAI	66

SANTRAUKA

Bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos efektyvumas paklausos ir pasiūlos aspektu

Žinių visuomenėje mokymasis visą gyvenimą tampa pagrindiniu švietimo principu. Naujos žinios yra kuriamos labai greitai, todėl jos turi būti greitai perimamos, savarankiškai vertinamos bei išmintingai pritaikomos. Poreikis mokytis visą gyvenimą kelia naujus ugdymo tikslus ir uždavinius, transformuoja nusistovėjusią švietimo struktūrą. Dabartiniame amžiuje pedagogo vaidmuo keičiasi, todėl mokytojas privalo nuolat mokytis. Magistro darbe formuluojama **problema** - kokios ryškiausios yra bendrojo ugdymo mokyklos pedagogų tobulinimo(si) poreikių tendencijos ir kaip jas, pedagogų požiūriu, atitinka kvalifikacijos tobulinimo formų bei turinio pasiūla.

Tyrimo objektas: bendrojo ugdymo mokyklos pedagogų nuomonė apie kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos efektyvumą profesinių kompetencijų ugdymosi poreikio ir pasiūlos aspektu.

Tyrimo tikslas: teoriškai ir empiriškai išanalizuoti ir pagrįsti bendrojo ugdymo mokyklos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos efektyvumą profesinių kompetencijų ugdymosi poreikio ir pasiūlos aspektu.

Tyrimo dalyvavo 266 Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų pedagogai, kurie buvo atrinkti atsitiktine tvarka.

Tyrimas rodo, jog labiausiai pedagogus tobulinti savo kvalifikaciją skatina asmeninio tobulėjimo poreikis ir poreikis būti kompetentingu savo profesinėje veikloje. Labiausiai vertinamos yra formalios kvalifikacijos tobulinimo formos, o dažniausiai siūlomi yra kursai, seminarai bei konferencijos. Taip pat tyrimu nustatyta, jog dažniausiai pedagogams siūloma tobulinti dalykinės, metodinės, pedagoginės, psichologinės ir IKT taikymo ugdymo procese kompetencijas. Informaciją apie vykstančius kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius dažniausiai pedagogai gauna iš Ugdymo plėtotės centro, mokykloje bei iš kolegų mokytojų. Anot respondentų, didžiausi sunkumai, su kuriais susiduria, tai ne visada finansuojami renginiai bei tobulinimo(si) formų pasiūlos trūkumas. Pedagogai teigia, jog ne visada yra sudaromos sąlygos tobulinti kvalifikaciją, o kvalifikacijos tobulinimo(si) formų ir tematikos pasiūla iš dalies atitinka šiuolaikinius pedagogų poreikius.

Raktiniai žodžiai: kvalifikacijos tobulinimas(si), mokymas(si) visą gyvenimą, pasiūla, paklausa, kompetencijos, kvalifikacijos tobulinimo(si) formos.

SUMMARY

Effectiveness of the qualification (self-)improvement system for general education teachers with regard to demand and supply

In a knowledge society, a lifelong learning becomes a core principle of education. New knowledge is created very quickly, therefore it must be absorbed quickly, assessed independently and applied wisely. The need for a lifelong learning raises new educational goals and objectives, transforms the established educational structure. In the current century, the role of an educational teacher is changing, therefore the teacher must constantly learn. The master's thesis identifies the **problem** – what are the most distinct trends of (self-)improvement needs of teachers of general education schools and how are these needs met, in terms of teachers, by the supply of types and content of qualification improvement.

The object of the analysis: opinion of general education teachers about the effectiveness of the qualification (self-)improvement system with regard to demand and supply of professional competence improvement.

The aim of the analysis: to analyze theoretically and empirically and to justify the effectiveness of the qualification (self-)improvement system for general education teachers with regard to demand and supply of professional competence improvement.

The survey included 266 teachers from Šiauliai general education schools, who were selected randomly.

The survey shows that teachers are most encouraged to improve their qualification by the need for personal improvement and the need to be competent in their professional activities. Formal qualification improvement types are valued the most, and courses, seminars and conferences are usually offered. It was moreover determined that teachers are usually recommended to improve their subject, methodological, pedagogical, psychological competences and the competence of applying the ICT in the educational process. Usually, teachers receive information about ongoing qualification (self-)improvement events from the Education Development Center, school and colleagues. According to the respondents, the biggest difficulty they are faced with is events that are not always financed as well as a lack of the supply of (self-)improvement types. Teachers say that conditions for the qualification improvement are not always ensured and the supply of types and topics of the qualification (self-)improvement is partly consistent with the current needs of general education teachers.

Keywords: qualification (self-)improvement, lifelong learning, supply, demand, competences, types of the qualification (self-)improvement.

SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS

1. **Kompetencija** – žmogaus pasirengimas atlikti tam tikrą veiklą, grindžiama individo žiniomis, mokėjimais, įgūdžiais, požiūriais, patirtimi, vertybėmis, asmenybės savybėmis (Psichologijos žodynas, 1993).
2. **Kompetencija** – tai individo žinios, gebėjimai, patirtis, požiūriai, vertybės ir kitos asmenybės savybės, sąlygojančios jo sėkmingą veiklą. (Jucevičienė, 2007).
3. **Kompetencija** – tai ugdymo veikloje savita pedagogo raiška, pagrįsta profesiniais, pedagoginiais ir asmeniniais jo gebėjimais (Monkevičienė, Gaigalienė, 2007).
4. **Kompetencija** - rinkinys žinių, įgūdžių ir patirties, kuri pasireiškia veikloje. Taip pat jos gali būti apibūdinamos kaip žinios, įgūdžiai, požiūris, vertybės, motyvacija ir tikėjimas, siekiant sėkmingo darbo (Selvi, 2010).
5. **Kompetencija** tai yra gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma (LR Švietimo įstatymas, 2011).
6. **Kompetingumas** – tai darbuotojo veiklos efektyvumas, jos kokybė arba gebėjimas praktikoje panaudoti tam tikras kompetencijas arba kvalifikaciją (Laužackas, Dienys, 2004).
7. **Kvalifikacija** – Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma (LR Švietimo įstatymas, 2011).
8. **Kvalifikacijos tobulinimas** – neformalus švietimas ir savišvieta, kuriais siekiama įgyti, plėtoti profesiniai veiklai reikalingas kompetencijas (LR Valstybinių ir savivaldybinių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai“, 2010).
9. **Neformalusis švietimas** – švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas (LR Švietimo įstatymas, 2011).
10. **Savaiminis mokymasis** – tai natūralus, kiekvieną dieną vykstantis mokymasis. Skirtingai nuo formalaus ir neformalaus mokymosi, savaiminis mokymasis nebūtinai iš anksto apgalvotas, mažiau organizuotas bei struktūrizuotas, gali būti skatinamas gyvenimo, aplinkybių, šeimos, sąlygų, todėl jo gali nepripažinti net patys individai, papildantys savo žinias ir gebėjimus (Laužackas, Stasiūnaitienė, Teresevičienė, 2005).

IVADAS

Aktualumas. Kaip teigiama Mokymosi visą gyvenimą memorandume (2001), Europa eina link žiniomis grindžiamos visuomenės, todėl naujausios informacijos ir žinių prieinamumas, motyvacija ir įgūdžiai protingai naudotis šiais resursais tampa veiksniumi, didinančiu Europos kompetenciją, žmonių darbingumą ir pritaikomumą. Taigi, šiandieniniai europiečiai gyvena sudėtingame socialiniame ir politiniame pasaulyje, todėl dabar jie nori planuoti savo gyvenimą labiau, nei bet kada anksčiau. Taip pat iš jų tikimasi aktyvios visuomeninės veiklos, gebėjimų gyventi kultūrinės, etninės ir kalbinės įvairovės sąlygomis. Švietimas plačiąja prasme yra svarbiausia visuomenę modernizuojanti jėga, padedanti priimti ir valdyti nūdienos ekonominius, sociokultūrinius bei globalizacijos iššūkius.

Mokymosi visą gyvenimą idėja yra įtvirtinta LR Švietimo įstatyme (2011), LR Švietimo gairėse (2003 - 2012), LR Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatyme (2008), Valstybės švietimo plėtotos 2003 – 2012 m. strateginės nuostatos (2003), Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje (2008), Mokymosi visą gyvenimą memorandume (2001) ir kituose teisiniuose aktuose bei strateginiuose dokumentuose.

Žinių visuomenėje mokymasis visą gyvenimą tampa pagrindiniu švietimo principu. Naujos žinios yra kuriamos labai greitai, todėl jos turi būti greitai perimamos, savarankiškai vertinamos bei išmintingai pritaikomos. Poreikis mokytis visą gyvenimą kelia naujus ugdymo tikslus ir uždavinius, transformuoja nusistovėjusią švietimo struktūrą ir kaitą (LR Švietimo gairės, 2003).

Kaip teigiama Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje (2008), esminiu veiksniumi yra laikoma nuolatinio mokymosi kompetencija, kurią turėtų įgyti pedagogai, dirbantys visose švietimo srityse, o mokymasis visą gyvenimą tai - bet kokia mokymosi veikla, kuri vyksta bet kuriame amžiaus tarpsnyje, siekiant tobulinti asmeninės, pilietinės, socialinės ir profesinės srities kompetencijas.

Anot M. Barkauskaitės (2001), nuolatinio mokymosi nuostatomis, poreikiams įsitvirtinant moksleivių, besimokančio jaunimo ar suaugusiųjų, taip pat mokytojų bendruomenėse, svarbiausią vaidmenį atlieka tie mokytojai, kurie jau yra susiformavę nuolatinio mokymosi nuostatas. Šios mokytojų savybės yra ne tik kvalifikacijos, kokybės, autoriteto kūrimo, bet ir išsaugojimo pagrindinė sąlyga. Įteigdami tai aplinkiniams, jie tampa prasmingo mokymosi skleidėjais. Nuolat besimokantys pedagogai daro didelę įtaką vidinei ir išorinei ugdymo institucijos darbo, veiklos kultūrai, skatina bendruomenę domėtis naujovėmis, taip pat jas diegti savo veikloje, nuosekliai pereinant nuo kvalifikacijos kėlimo prie nuolatinio mokymosi. Mokytojų mokymasis suprantamas kaip sudedamoji nuolatinio mokymosi dalis, kuris įtakoja

mokytoją, o jis savo ruožtu veikia bendruomenę bei visuomenę kaip nuolatinio mokymosi sistemą formuojantis veiksnys.

Mokymąsi visą gyvenimą psichologiniu, edukologiniu, socialiniu požiūriu nagrinėja daug mokymosi teorijų, kurios teigia, kad bet kokio amžiaus žmonės gali sėkmingai mokytis. Yra atlikta nemažai tyrimų susijusių su mokymusi visą gyvenimą Lietuvoje (Dautaras, Rukštelienė, 2006).

Mokytojų kvalifikacijos kėlimą, kaip nuolatinio mokymosi pagrindą nagrinėja daugelis autorių. Tai M. Barkauskaitė, D. Beresnevičienė, G. Gedvilienė, R. Laužackas, G. M. Linkaitytė, A.V. Matulionis, V. Rajeckas, L. Ušeckienė, R. Želvys ir kt.

M. Barkauskaitė nagrinėjo neformalų pedagogų profesinį tobulinimą(si), taip pat analizuoja pedagogų rengimą ir pan. Profesorius R. Laužackas inicijavo ir įgyvendino daug reikšmingų tyrimų projektų profesinio rengimo politikos ir reformos, mokymo turinio projektavimo, profesijos mokytojų rengimo, profesijų ir kvalifikacijų tyrimų srityse ir pan. G. Gedvilienė nagrinėjo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo procesus bei mokymosi rezultatų vertinimą, A.V. Matulionis mokymąsi visą gyvenimą nagrinėjo sociologiniu aspektu. Jis analizavo mokytojų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo problemas atskirose savivaldybėse bei atliko mokytojų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių tenkinimo tyrimą. L. Ušeckienė analizavo Šiaurės Lietuvos pedagogų tęstinio mokymo(si) poreikius bei motyvus ir pan.

Tyrimo problema: Bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų nuolatinis mokymasis yra tobulinimo(si) forma, orientuota į kompetencijų tobulinimą ir plėtrą, siekiant aukštesnės veiklos kokybės. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistema yra efektyvi, jei savo turiniu ir formomis atliepia aktualiausių nūdienos pedagogų profesinių kompetencijų ugdymo(si) poreikius. Tai suponuoja mokslinę problemą - kokios ryškiausios yra bendrojo ugdymo mokyklos pedagogų tobulinimo(si) poreikių tendencijos ir kaip jas, pedagogų požiūriu, atitinka kvalifikacijos tobulinimo formų bei turinio pasiūla.

Tyrimo objektas: bendrojo ugdymo mokyklos pedagogų nuomonė apie kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos efektyvumą profesinių kompetencijų ugdymosi poreikio ir pasiūlos aspektu.

Tyrimo hipotezė. Tikėtina, kad, pedagogų nuomone, jų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistema užtikrina profesinių kompetencijų ugdymosi poreikių ir pasiūlos dermę, tačiau sistema turėtų būti lankstesnė.

Tyrimo tikslas: teoriškai ir empiriškai išanalizuoti ir pagrįsti bendrojo ugdymo mokyklos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos efektyvumą profesinių kompetencijų ugdymosi paklausos ir pasiūlos aspektu.

Uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) reikšmingumą nuolatinio mokymosi kontekste .
2. Išryškinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) tikslus ir jų sąsajas su pedagoginės veiklos tobulinimu.
3. Apibūdinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos esminius bruožus.
4. Atskleisti pedagogų kompetencijų ir kvalifikacijų sąsajas.
5. Pagrįsti pedagogų kompetencijų įgijimo ir vertinimo galimybes neformaliajame ir savaiminiame mokymesi.
6. Empiriškai nustatyti ir įvertinti bendrojo ugdymo mokyklos pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi sistemos efektyvumą profesinių kompetencijų ugdymosi poreikių ir pasiūlos aspektu.

Tyrimo metodologiniai pagrindai:

Tyrimas grindžiamas:

1. *Mokymosi visą gyvenimą paradigma*, akcentuojant mokymosi reikšmingumą pedagogų kompetencijų plėtrai ir pedagoginio proceso tobulinimui.
2. *Konstruktivaus mokymosi teorija* (J. Piaget ir L. Vygotsky), kuri pabrėžia, kad besimokantysis pats valdo savo mokymosi procesą, jis pats konstruoja asmeninę mokymosi situaciją, kurioje jis gali geriausiai mokytis. Besimokantieji aktyviai kuria naują supratimą, panaudojant jau turimą patirtį, mintis, jausmus, žinias.

Tyrimo metodai:

- *Teoriniai metodai* – literatūros šaltinių ir dokumentų, susijusių su darbo tema turinio analizė;
- *Empiriniai tyrimo metodai* – anketinė apklausa;
- *Statistiniai metodai* - surinktų duomenų kiekybinė analizė, aprašomoji statistika. Tyrimo duomenų apdorojimui buvo panaudotas SPSS 15.0 (for Windows) programinis paketas.

Darbo naujumas / reikšmingumas: pedagogų kvalifikacijos tobulinimas(is) šiomis dienomis tampa neišvengiamas. Yra atlikta daug tyrimų apie pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, jų poreikius, tačiau nėra analizuojama pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) paklausos (tematika, formos, laikas ir kt.) bei kvalifikacijos tobulinimosi renginių pasiūlos santykis. Šiuo aspektu darbas reikšmingas teoriniu ir praktiniu aspektu, nes įgalina efektyvinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą, kuri labiau atlieptų pedagogų poreikius, būtų lankstesnė.

Tyrimo imtis ir organizavimas: Tyrimo reprezentatyvumui ir patikimumui užtikrinti buvo nuspręsta atsitiktine tvarka apklausti pedagogus, kurie dirba Šiaulių mieste. Duomenų analizei buvo panaudotos 266 anketos. Tyrimas vykdytas sausio - vasario mėnesiais.

Darbo struktūra. Darbą sudaro santrauka, įvadas, 3 skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, 2 priedai. Darbe pateikiama 10 lentelių ir 14 paveikslų.

Darbo aprobacija. Tyrimo rezultatai buvo skelbiami 2012 m. gegužės 10 d. Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto studentų mokslinėje konferencijoje (žr. 2 priedas).

1. BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO(SI) TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Kvalifikacijos tobulinimo(si) reikšmingumas nuolatinio mokymosi sąlygomis

Kaip pabrėžiama „Valstybės švietimo plėtotos 2003 – 2012 m. strateginėse nuostatose“ (2003), žinių visuomenėje iš esmės keičiasi pats mokytojo vaidmuo, kadangi mokytoją – žinių turėtoją ir perteikėją, keičia toks mokytojas, kuris yra mokymo(si) organizatorius, galimybių kūrėjas, talkininkas, patarėjas, partneris, tarpininkas tarp mokinio ir įvairių šiuolaikinių žinių šaltinių, kurio priedermė – padėti mokiniams pasirengti savarankiškam gyvenimui, taip pat rūpintis nuolatiniu savo pačių mokymusi. Tai betarpiškai sietina su mokymosi visą gyvenimą vertės supratimu, vykstant formaliam, neformaliam ir savaiminiam švietimui, todėl keičiantis ugdymo veiklai, vis labiau suvokiama, kad švietimas turi tapti ne paklusnia valstybės išlaikytinąjį ugdančia, bet žmogų išlaisvinančia, emancipuota ir atsakingai laisvei brandinančia jėga.

Vienas iš bendrųjų Europos principų yra pedagogo profesijos sąsajos su visą gyvenimą trunkančiu mokymusi. Šiame kontekste mokytojai turi būti remiami, siekiant tęsti savo profesinį tobulėjimą per visą savo karjerą, raginami bendradarbiauti su inovacijų ir mokslinių tyrimų institutais, siekiant neatsilikti nuo besikeičiančios žinių visuomenės. Jie turi būti skatinami aktyviai dalyvauti profesiniame tobulėjime. (Common European Principles for teacher competences and qualifications, 2004).

Tobulinti kvalifikaciją ir sudaryti sąlygas pedagogų bendruomenei tapti nuolat besimokančia organizacija – aktuali šiandienos problema, jos sprendimų variantų ieško tokie pedagogai bei psichologai kaip D. Beresnevičienė, M. Barkauskaitė, L. Jovaiša, V. Rajeckas, R. Želvys ir kiti. Mokslininkai mano, kad pedagogo kvalifikacija labiausiai lemia ugdymo proceso sėkmę, todėl mokytojas privalo nuolat ją tobulinti (Grincevičienė, 2001).

Mokymosi visą gyvenimą memorandumas (2001), apibūdina mokymąsi visą gyvenimą kaip tikslingą mokymosi veiklą, kurios nuolat imamas, siekiant gilinti ir plėsti žinias, įgūdžius ir kompetenciją. Šiame dokumente yra išskiriami šeši tikslai, kurių įsipareigojama siekti įvairiapusių ir nuosekliu mokymusi visą gyvenimą:

1. Garantuoti universalią ir nenutrūkstamą mokymosi galimybę, siekiant įgyti naujų įgūdžių ir atnaujinti senuosius.
2. Padidinti investicijas į žmoniškuosius resursus, kad prioritetą įgytų brangiausias Europos turtas – jos žmonės.
3. Kurti veiksmingus mokymo(si) metodus bei sąlygas mokymosi visą gyvenimą kontinuumui.

4. Patobulinti būdus, kuriais suprantamas ir vertinamas dalyvavimas mokymesi ir rezultatai, ypač neformaliojo ir informinio mokymosi.
5. Užtikrinti, kad kiekvienam būtų lengvai prieinama kokybiška informacija ir patarimai apie mokymosi galimybes visoje Europoje per visą gyvenimą.
6. Sudaryti mokymosi visą gyvenimą sąlygas kuo arčiau besimokančiųjų – jų bendruomenėse ir, kai tik įmanoma, suteikti IKT aprūpintas patalpas.

Šie tikslai liudija, kad mokymosi visą gyvenimą principas pirmiausia siejamas su žmogiškųjų išteklių plėtra žinių/informacinėje visuomenėje, kokybiškos informacijos prieinamumo galimybių didinimu.

1.2 Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) samprata

Kvalifikacijos tobulinimas neatsiejamas nuo kvalifikacijos, kompetencijos ir kompetentingumo, kaip pagrindinių darbo įvertinimo indikatorių. Šios sąvokos padeda plačiau atskleisti ir suvokti patį kvalifikacijos tobulinimo fenomeną.

Kvalifikacija – Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma (LR Švietimo įstatymas, 2011).

Kompetencija – žmogaus pasirengimas atlikti tam tikrą veiklą, grindžiama individo žiniomis, mokėjimais, įgūdžiais, požiūriais, patirtimi, vertybėmis, asmenybės savybėmis (Psichologijos žodynas, 1993).

Kaip nurodoma LR Švietimo įstatyme (2011), kompetencija tai yra gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma.

Kompetentingumas – tai darbuotojo veiklos efektyvumas, jos kokybė arba gebėjimas praktikoje panaudoti tam tikras kompetencijas arba kvalifikaciją (Laužackas, Dienys, 2004).

Kvalifikacijos tobulinimas – neformalus švietimas ir savišvietimas, kuriais siekiama įgyti, plėtoti profesiniai veiklai reikalingas kompetencijas (LR valstybinių ir savivaldybinių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai“, 2010).

Kaip teigiama LR Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje (2012), kvalifikacijos tobulinimas turi būti suvokiamas ir įgyvendinamas kaip organizacinių, finansinių ir pedagogų bendradarbiavimą įgalinančių priemonių visuma, kuri suteikia pedagogui galimybes įsivertinti profesinę veiklą, planuoti profesinį tobulinimąsi, kūrybiškai išbandyti naujus metodus bei įrangą ir pan. Ši priemonių visuma turi funkcionuoti taip, kad pedagogai tobulintųsi kaip specifinių tikslų vienijama bendruomenė, dalindamasi savo patirtimi, o ne tik individualiai.

Anot R. Laužacko, G. Gedvilienės, ir kt. (2008), mokytojo kvalifikacijos tobulinimas iš esmės yra svarbus jo karjerai. Jie įvardija du profesinės kvalifikacijos tobulinimo tikslus: profesinis prisitaikymas ir profesinis tobulėjimas. Profesinio prisitaikymo bruožas – reaguoti į pasikeitusius kvalifikacinius reikalavimus, kai yra sprendžiamas prieštaravimas tarp mokytojui išaugusių reikalavimų ir jo pasirengimo. Profesinės kvalifikacijos tobulinimas sudaro galimybes vykdyti tas veiklos funkcijas, kurias atitinka papildomai įgyta kvalifikacija. Mokytojo kvalifikacijos tobulinimo siekis yra atnaujinti ir pagilinti bendrąsias ir dalykines kompetencijas, panaudojant profesinio mokymo galimybes ir sudėtingėjančius veiklos reikalavimus.

Kvalifikacijos tobulinimo tikslas – sudaryti sąlygas ir skatinti valstybinių ir savivaldybinių mokyklų vadovus, jų pavaduotojus ugdymui, mokytojus ir kt. įgyti ir plėtoti savo kompetencijas siekiant užtikrinti aukštą švietimo kokybę (LR Valstybinių ir savivaldybinių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai“, 2010).

Mokytojų kvalifikacijos kėlimas, pasak D. Hopkins (1998), R. Laužacko (1997) yra paremtas individualia, motyvuota jų pačių iniciatyva, aktyvumu ir atsakomybe, jis turi būti derinamas su mokykloje vykstančia veikla, siekiant ją gerinti, didinat mokyklos kaip mokymo institucijos vaidmenį. Kvalifikacijos kėlimas mokytojui tampa reikšmingas tuomet, kai jis pats ir mokykla tai pastebi, įvertina ir susieja su mokinių mokymo kokybės gerėjimu (Barkauskaitė, 2001).

Kvalifikacijos tobulinimas vyksta pagal neformaliojo švietimo kvalifikacijos tobulinimo programas ir savišvietos būdus. Kursų užsakovas gali būti Švietimo ir mokslo ministerija, Mokytojų kompetencijos centras, Pedagogų profesinės raidos centras ir kitos Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžios institucijos. Kvalifikacija gali būti tobulinama kursuose, seminaruose, konferencijose, stažuotėse, edukacinėse išvykose ir kt. Kvalifikacinio tobulinimosi kursų programos yra lygiomis teisėmis siūlomos aukštųjų ir aukštesniųjų mokyklų, kvalifikacijos tobulinimo, mokslo centrų bei laisvai pedagogų pasirenkamos (LR Valstybinių ir savivaldybinių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatos“, 2010).

2012 metais patvirtinta nauja Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema, kuria siūlomi mechanizmai turėtų skatinti asmeninę bei institucinę motyvaciją siekti profesinio tobulėjimo ir užtikrinti tobulinimosi paslaugų kokybę. Iki šios naujos programos, per 5 metus pedagogui buvo skiriama ne mažiau kaip 2 mėnesių trukmės laikas, kuriuo metu gaudamas visą atlyginimą, jis laisvai pasirinktu būdu tobulindavo savo kvalifikaciją. Nuo šiol pirmuosius darbo metus pedagogas gaus nuolatinę vyresnių kolegų (mentorių) pagalbą, mokinių atostogų metu bus rengiamos vieno mėnesio trukmės pradedančiųjų mokytojų stovyklos. Įvertinus rezultatus,

asmeniui bus rekomenduojama arba nerekomenduojama tęsti pedagoginę veiklą. Taip pat kas 8 darbo metus pedagogas turi teisę gauti apmokamą vienerių metų trukmės kvalifikacijos tobulinimo stažuotę, kuri turėtų vykti pagal švietimo įstaigos patvirtintą planą. Galimos šios pedagogo kvalifikacijos tobulinimo stažuotės formos: universitetinės studijos, metodinių priemonių ir vadovėlių rengimas, vadovavimas švietimo projektams arba dalyvavimas juose, stažuotė užsienio švietimo įstaigoje. Įvedama ir nauja funkcija mokykloje – profesinio tobulinimosi konsultantas kiekvienam padės susidaryti tobulinimosi planą. Taip pat įvedama kvalifikacijos tobulinimo taškų sistema. Pedagogas per 4 metus turės surinkti tam tikrą taškų sumą. Jų skaičiavimo prielaida – ne mažiau, kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Tai sudaro 40 valandų kontaktinio darbo per vienerius arba 160 valandų per ketverius metus, tai būtų 16 taškų, kurie laikomi minimumu. Yra numatyta, jog kompetencijos pripažinimo procedūras, vedančias į aukštesnės kvalifikacijos patvirtinimą, pedagogas gali pradėti tada, kai per ketverius metus jis yra surinkęs nemažiau kaip 30 kvalifikacijos tobulinimo taškų. (LR Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, 2012).

Atsižvelgiant į pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sritis ir formas bei įvertinus minimalų 16 kvalifikacijos tobulinimo taškų skaičių, yra taikomi taškų ribojimai ketverių metų periodui pagal sritį ir formą (LR pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos matmenys. Projektas. 2012).

1 lentelė

Kvalifikacijos tobulinimo taškai pagal sritį (LR įsakymas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos matmenys“, 2012)

	Bendrosios kompetencijos	Dalykinės kompetencijos	Pedagoginės – psichologinės ir didaktinės kompetencijos	Vadybinės organizacinės kompetencijos	Meninės kompetencijos	Socialinės kompetencijos
Ne daugiau	3	10	12	10	3	3
Ne mažiau	0	2	2	0	0	2

2 lentelė

Kvalifikacijos tobulinimo taškai pagal formą. (LR įsakymas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos matmenys“, 2012)

	Individualus	Kolegialus patirties perėmimas	Specializuoti renginiai	Akademinis	Viešoji nedarbinė veikla
Ne daugiau	3	6	10	15	3
Ne mažiau	0	1	0	0	0

Daug plačiau bei lanksčiau pradedama vertinti, kokiais būdais mokytojas tobulėja kaip asmuo bei teikia gerą pavyzdį, todėl bus išplečiama kvalifikacijos tobulinimo sričių bei formų samprata. Greta naujų žinių apie dėstomą dalyką bei pagilinto psichologijos ir metodikos

žinojimo, kaip tobulinimasis bus užskaitoma meninė raiška, socialinis aktyvumas, vadybinių gebėjimų ugdymas. Taip pat greta įprastų kursų, bus užskaitomas kolegialus patirties perėmimas, individualus darbas, viešoji nedarbinė veikla, formalios akademinės studijos (LR Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos matmenys. Projektas, 2012).

Atestacija

Pedagogo profesinio pasirengimo lygis nustatomas suteikiant kvalifikacinę kategoriją atestacijos metu. Norėdami nuolat tobulinti savo kvalifikaciją, pedagogai gali periodiškai atestuotis. Pagrindinis atestacijos principas – savanoriškumas. Atestacijos metu pedagogas turi galimybę objektyviai įvertinti savo profesionalumo lygį, gebėjimą atsinaujinti. Pagal naujausius atestacijos nuostatų pakeitimus (LR Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatų patvirtinimo pakeitimas, 2011), mokytojų atestacijos priežiūrą vykdo mokyklos savininkas ir ministerija. Nuostatų laikymosi kontrolę teisės aktų nustatyta tvarka gali vykdyti profesinės sąjungos.

Kaip nurodoma LR Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje (2012), pedagogas, galės gauti aukštesnę kategoriją tik tada, kai per ketverių metų periodą jis surinks nemažiau kaip 30 kvalifikacijos tobulinimo taškų (tai atitinka vieną semestrą formaliųjų studijų atveju).

Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatuose (2008), apibrėžiami tokie mokytojų atestacijos tikslai:

- Skatinti mokytoją tobulinti savo kompetenciją;
- Sudaryti sąlygas mokytojui siekti karjeros ir įgyti jo kompetenciją ir praktinę veiklą atitinkančią kvalifikacinę kategoriją, skatinti jį materialiai;
- Didinti mokytojo atsakomybę už ugdymo rezultatus bei profesinį tobulėjimą.

Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatuose (2008), nustatomos keturios mokytojų kvalifikacinės kategorijos – mokytojo, vyresniojo mokytojo, mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto.

- Mokytojas - aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą (specialųjį vidurinį, įgytą iki 1995 metų) ir pedagogo kvalifikaciją (socialinis pedagogas – socialinio pedagogo kvalifikaciją ar socialinio darbuotojo ir pedagogo kvalifikacijas) įgijęs asmuo prilyginamas turinčiam mokytojo kvalifikacinę kategoriją.
- Vyresnysis mokytojas - suteikiama asmeniui, įgijusiam aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, pedagogo kvalifikaciją – išklausiui Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka pedagoginių - psichologinių žinių kursą, turinčiam ne mažesnę kaip ketverių paskutinių metų dalyko mokymo (pareigybės) darbo stažą, gebančiam gerai organizuoti ir analizuoti ugdymo, mokymo ir mokymosi procesą, nuolat atnaujinančiam savo žinias, aktyviai dalyvaujančiam

metodinėje veikloje, skleidžiančiam savo gerąją pedagoginio darbo patirtį institucijoje.

- mokytojas metodininkas - gali būti suteikiama asmeniui, įgijusiam aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, turinčiam mokomojo dalyko (pareigybės) ir pedagogo kvalifikaciją – išklausiui Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka pedagoginių-psichologinių žinių kursą, turinčiam ne mažesnę kaip penkerių paskutinių metų dalyko mokymo (pareigybės) darbo stažą, gebančiam puikiai organizuoti ir analizuoti ugdymo, mokymo ir mokymosi procesą, pedagogines situacijas, diegiančiam šiuolaikinės didaktikos principus ir metodus, nuolat atnaujinančiam savo žinias, rengiančiam ugdymo projektus, aktyviai dalyvaujančiam metodinėje veikloje, skleidžiančiam savo gerąją pedagoginio darbo patirtį institucijoje ir regione.
- mokytojas ekspertas - suteikiama asmeniui, įgijusiam aukštąjį išsilavinimą, turinčiam mokomojo dalyko (pareigybės) ir pedagogo kvalifikaciją – išklausiui Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka pedagoginių-psichologinių žinių kursą, ne mažesnę kaip šešerių paskutinių metų dalyko mokymo (pareigybės) darbo stažą, gebančiam profesionaliai organizuoti ir analizuoti ugdymo, mokymo ir mokymosi procesą, tiriančiam pedagogines situacijas, naujas mokymosi strategijas, taikančiam jas, kuriančiam savo veiksmingas mokymosi strategijas, rengiančiam ugdymo projektus, mokymo, mokymosi bei metodines priemones, skleidžiančiam gerąją pedagoginio darbo patirtį institucijoje, regione ir šalyje.

Mokytojas pakartotinai gali atestuotis aukštesnei kvalifikacinei kategorijai ne anksčiau kaip po dvejų metų nuo paskutinės atestacijos, o jų išlaidas apmoka institucija ar/ir jos steigėjas/valdymo organas teisės aktų nustatyta tvarka (LR Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatos, 2008).

Perkvalifikavimas

Perkvalifikavimas – tai mokytojo, turinčio aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, studijos siekinat įgyti pedagogo dalyko / srities kvalifikaciją (LR Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų perkvalifikavimo finansavimo tvarkos aprašas, 2008).

Perkvalifikavimas gali būti finansuojamas iš valstybės, savivaldybių biudžeto lėšų, pačių persikvalifikuojančių asmenų lėšų bei kitų šaltinių (LR Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų perkvalifikavimo finansavimo tvarkos aprašas, 2008).

Remiantis LR Švietimo ir mokslo ministerijos Kolegijos nutarimu „Dėl pedagogų rengimo nuostatų“ (1995m. birželio 29 d. Nr. 28) galima teigti, kad pedagogų perkvalifikavimas yra sudedamoji pedagogų rengimo sistemos dalis. Perkvalifikavimas tam tikra prasme yra

pedagoginės psichologinės ir / arba kitos dalykinės kvalifikacijos įgijimas. Persikvalifikuoti pedagoginiam darbui gali kiekvienas, baigęs universitetą arba kolegiją. Taigi, perkvalifikuojant pedagogus yra orientuojamasi į konkrečių kompetencijų plėtotę.

Perkvalifikavimo studijos organizuojamos pagal programas, registruotas Studijų ir mokslo programų registre. Trukmė priklauso nuo studijų programos ir nuo įgyto diplomo įskaitomų kreditų skaičiaus ir neformaliai įgytų žinių ir mokėjimų, kreditų apimtis svyruoja nuo 40 iki 80 (Pedagogų perkvalifikavimo programų metodologija ir realizavimo metodika, 2007).

Studijų formos (dieninė, vakarinė, neakivaizdinė/distancija, mišri) priklauso nuo studijų programos specifikos, perkvalifikavimą organizuojančios institucijos galimybių, klausytojų pasirengimo bei galimybių studijuoti. Perkvalifikuoti pedagoginiam darbui gali aukštųjų mokyklų padaliniai, atliekantys tokias funkcijas. Šias studijas gali finansuoti pats studijuojantysis ir/arba kiti programų užsakovai (Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės, asociacijos, darbo biržos ir kt.). Pedagogai, neturintys profesinės arba tinkamos dalykinės kvalifikacinės ir dirbantys švietimo sistemoje, per penkerius metus privalo įgyti reikiamą kvalifikaciją. Dabar šalyje yra keturios institucijos prie universitetų, vykdančios pedagogų perkvalifikavimą: Klaipėdos Universiteto Tęstinių studijų institutas, Šiaulių Universiteto Tęstinių studijų institutas, Vilniaus pedagoginio universiteto Profesinių kompetencijų tobulinimo institutas, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo studijų centras. Tačiau taip pat perkvalifikavimą galima vykdyti kai kurių universitetų fakultetai, kolegijos, nes tam Aukštojo mokslo įstatymas neprieštarauja (Pedagogų perkvalifikavimo programų metodologija ir realizavimo metodika, 2007).

Persikvalifikuojantiems pedagogams, sėkmingai baigusiems studijas pagal patvirtintas programas, remiantis Švietimo ir mokslo ministro įsakymu Dėl kvalifikacijos pažymėjimo įregistravimo (1995m. spalio 25d. nr. ISAK - 1145) išduodamas ministerijos pažymėjimas, galiojantis prie aukštojo mokslo baigimo diplomo. Tačiau šis pažymėjimas nesuteikia teisės persikvalifikavusiam pedagogui dirbti aukštesnėse vidurinės mokyklos klasėse (Pedagogų perkvalifikavimo programų metodologija ir realizavimo metodika, 2007).

Taigi, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas(si) vyksta pagal neformaliojo švietimo programas, taip pat savišvietos būdus. Jis gali atestuotis, persikvalifikuoti, tačiau pats turi imtis iniciatyvos, būti atsakingu, motyvuotu, aktyviu ir pan.

1.3 Pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi teisinis reglamentavimas

Labai svarbu yra nuolat tirti pedagogų veiklą, peržiūrėti bei tikslinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimą(si) reglamentuojančius dokumentus, nes jie yra pagrindas mokytojų

profesinėje veikloje. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą(si) reglamentuoja daugelis teisinių dokumentų, tačiau pagrindiniai yra šie:

1. LR Švietimo koncepcija (1992).
2. LR Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas (1998).
3. LR Švietimo plėtotės strateginės nuostatos 2003 – 2012m. (2002).
4. LR Vyriausybės nutarimo „Dėl valstybinės pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarkos programos patvirtinimo“ (2006).
5. LR Vyriausybės nutarimas „Dėl kvalifikacijos tobulinimo nuostatų“ (2007).
6. LR Mokslo ir studijų įstatymas (2009).
7. LR Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai (2010).
8. LR Švietimo įstatymas (2011).
9. LR Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija. (2012).

LR Švietimo koncepcijoje (1992), švietimas suprantamas kaip istoriškai susiformavusių tikslingų veiklos būdų bei organizacinių struktūrų visuma, kurios paskirtis įgyvendinti asmens ir visuomenės ugdymo tikslus. Šioje koncepcijoje aptariamas pedagogų rengimas, jo sistema, pedagogų kvalifikacijos tobulinimasis, persikvalifikavimas, atestavimas.

LR Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas (1998) reglamentuoja neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemą, nustato jos sandaros, veiklos ir valdymo pagrindus. Kaip teigiama šio įstatymo 1 str., įstatymo tikslas yra suteikti teises garantijas neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyviams, vykdytojams ir socialiniams partneriams, padėti įgyvendinti įgimtą žmogaus teisę visą gyvenimą ugdyti savo asmenybę, atiduoti asmeniui galimybę įgyti žinių ir gebėjimų, kurių jam reikia kaip demokratinės visuomenės piliečiui ir tam tikros profesijos specialistui, prisidėti prie kūrybingo ir prasmingo laisvalaikio. Taip pat straipsnyje apibrėžiamas neformalaus suaugusiųjų švietimo dalyviai: tai ne jaunesni nei 18 metų, kurie pagal neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas mokosi, lavinasi, tobulina kvalifikaciją, plečia savo kultūrinį ir pilietinį akiratį. Taip pat apibrėžiamos neformaliojo suaugusiųjų švietimo formos: organizuota tikslinė savišvieta, kursai, seminarai, paskaitos, neakivaizdinis švietimas ir pan.

LR Švietimo plėtotės strateginės nuostatų 2003 – 2012m. (2002) paskirtis – suteikti pagrindą Lietuvos švietimo vizijai įgyvendinti ir sudaryti galimybę Lietuvos piliečiams, jų interesų grupėms bei valstybės institucijoms tęsti viešas diskusijas ir susitarti dėl šios vizijos įgyvendinimo kelių.

Valstybės ir visuomenės pastangomis per 2003–2012 metus įgyvendinami šie pagrindiniai švietimo plėtotės siekiai: sukuriama veiksminga ir darni, atsakingu valdymu, tikslingu

finansavimu ir racionaliu išteklių naudojimu pagrįsta švietimo sistema, išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema, užtikrinama švietimo kokybė, atitinkanti atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius.

Valstybinės švietimo strategijos nuostatuose (2003 - 2012) akcentuojama, jog yra sukuriama integrali mokytojų rengimo bei kvalifikacijos tobulinimo sistema, kuri yra orientuota į kintantį mokytojo vaidmenį žinių visuomenėje, šiuolaikiniam pedagogui būtinas naujas kompetencijas ir vertybines nuostatas. Taip pat parengiami mokytojų ruošimo standartai ir reikalavimai studijų planams, taip pat įdiegiami bendrieji pedagoginių studijų ir kvalifikacijos tobulinimo modeliai ir pan. Užtikrinamas mokytojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo bei naujų įgijimo programų finansavimas.

Šiuo metu yra rengiama ilgalaikė švietimo strategija po 2012 metų. Švietimo ir mokslo ministerijos internetiniame puslapyje yra pateikta programa, pranešimai, taip pat konkurso nuostatai bei įvadinės konsultacijos pranešimas. Yra nurodomi tokie naujos švietimo strategijos kūrimo etapai: 2010 m. – analizės metai, 2011 m – modeliavimo metai, 2012 m. – sutarimo metai.

LR Vyriausybės nutarimo „Dėl valstybinės pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarkos programos patvirtinimo“ (2006), paskirtis – vykdyti pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemos pertvarką, kad pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistema atitiktų Lietuvos švietimo sistemos ir visuomenės poreikius. Ši programa apima visas pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemos posistemes (studijas aukštosiose mokyklose, pedagogo profesinės kvalifikacijos įgijimo, kvalifikacijos tobulinimo formaliojo ir neformaliojo švietimo sistemose). Šios programos tikslas – pasiekti, kad pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistema atitiktų Lietuvos švietimo sistemos ir visuomenės poreikius.

LR Vyriausybės nutarimas „Dėl kvalifikacijos tobulinimo nuostatų“ (2007) reglamentuoja valstybinių (išskyrus aukštųjų) ir savivaldybinių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo tikslus, uždavinius, būdus, formas, organizavimą bei finansavimą.

Kvalifikacijos tobulinimo tikslas – sudaryti sąlygas ir skatinti valstybinių ir savivaldybinių mokyklų vadovus, jų pavaduotojus ugdymui, mokytojus ir kt. įgyti ir plėtoti savo kompetencijas siekiant užtikrinti aukštą švietimo kokybę (LR Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 2010).

Kvalifikacijos tobulinimo uždaviniai: tenkinti kvalifikacijos tobulinimo poreikius gauti kokybiškas kvalifikacijos tobulinimo paslaugas, sudaryti sąlygas dalyvauti kvalifikacijos

tobulinimo renginiuose, taip pat skatinti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytas žinias ir gebėjimus aktyviai taikyti savo praktinėje veikloje, ir didinti jų atsakomybę už ugdymo kokybę, plėtoti profesinį bendradarbiavimą ir gerosios darbo patirties sklaidą, racionaliai naudoti kvalifikacijai tobulinti skirtas lėšas (LR Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 2010).

LR Mokslo ir studijų įstatymas (2009), nustato: mokslo ir studijų valstybinį reguliavimą, kokybės užtikrinimo principus, mokslo ir studijų institucijų steigimo, pabaigos ir pertvarkymo teisinius pagrindus, taip pat jų valdymą, veiklos organizavimą bei priežiūrą, aukštojo mokslo kvalifikacijų ir mokslo laipsnių suteikimą ir pripažinimą, mokslo ir studijų institucijų dėstytojų, mokslo darbuotojų ir studentų teises ir pareigas, mokslo ir studijų finansavimą ir pan.

Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai (2010), reglamentuoja valstybinių (išskyrus aukštųjų) ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo tikslus, uždavinius, formas, organizavimą bei finansavimą.

Švietimo įstatymas nustato Lietuvos Respublikos švietimo tikslus, švietimo sistemos principus, švietimo sistemos sandaros, švietimo veiklos, švietimo santykių pagrindus, valstybės įsipareigojimus švietimo srityje (LR Švietimo įstatymas, 2011).

LR Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos (2012) paskirtis yra pasiūlyti šiuolaikinę kvalifikacijos tobulinimo sampratą, taip pat teisinius ir administracinius mechanizmus, kurie leistų įtvirtinti pedagoginių darbuotojų nuolatinio kvalifikacijos tobulinimo asmeninę ir institucinę motyvaciją, užtikrinti kvalifikacijos tobulinimo paslaugų kokybę, tikslingą lėšų panaudojimą.

Taigi, pedagogų kvalifikacijos tobulinimą(si) reglamentuojantys dokumentai, nusako pedagogų rengimą, jų kvalifikacijos tobulinimo sistemą, tikslus bei uždavinius, taip pat finansavimo galimybes.

1.4 Pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi tikslai ir jų sąsajos su pedagoginės veiklos tobulinimu

Gyvename politinių, socialinių, ekonominių ir organizacinių pokyčių laikais. Ši dinamiška aplinka žmogui ir organizacijai kelia vis naujus reikalavimus. Žmonių poreikis žinioms nuolat auga, nes tobulėjant mokslui ir technologijoms, kinta žmogaus veikla (Augienė, Malinauskienė, 2007). Kaip teigia E.E. Jančauskas (2009), profesionalumo ugdymo poreikį ir būtinybę lemia

tokie veiksniai kaip spartus naujų technologijų radimasis ir techninių žinių senėjimas, greitai senstantis įstatymų leidimas, konkurentų ir tiekėjų inovacinių sumanymų rinkos, naujų instrumentų naudojimo ir kt. žinios. Taip pat tobulėjimo poreikį lemia organizacijų strategijos pokyčiai – naujai suformuotos veiklos misijos taip pat skatina darbuotojus mokytis. B. Simonaitienė, V. Targamadžė (2001), išskiria tokius aktualius XXI a. žmogaus gebėjimus kaip: mokėjimas naudotis technologijomis, bendradarbiauti, generuoti ir keistis idėjomis, taip pat būti atviru kitų idėjoms, kritiškai bei kūrybiškai mąstyti, prisitaikyti prie naujų sąlygų, tobulėti pačiam, bei tobulinti bendruomenę.

Kvalifikacijos tobulinimas yra glaudžiai susijęs su darbuotojų profesine karjera. Norint valdyti karjeros procesą, būtina žinoti, kokie nauji reikalavimai kyla žmogui, kaip keičiasi karjeros kontekstas, kokios jo profesinės veikos funkcijos. Jis turi būti pasirengęs keisti, koreguoti savo sprendimus, būti mobilus, mokėti užsienio kalbas ir kita (Augienė, Malinauskienė, 2007). Pedagogo karjera kinta atsižvelgiant į globalius, lokalius bei mokyklos, kaip organizacijos pokyčius (Dalin, 1999). Plėtojantis rinkos ekonomikai, didėjant konkurencijai, atsirandant naujoms vadybos koncepcijoms, pedagogo kvalifikacijai apibūdinti nebepakanka ankstesnių kriterijų: išsilavinimas, profesinis pasirengimas, patirtis. Didelis dėmesys skiriamas kompetencijai, kuri nusakoma kaip mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytomis žiniomis, įgūdžiais, gebėjimais, vertybėmis (Augienė, Malinauskienė, 2007).

Pedagogo profesinis tobulėjimas yra viena esminių švietimo kokybės prielaidų. Ugdymo kokybė, kaip nūdienos švietimo prioritetą, siejamas su išaugusiais reikalavimais pedagogų kompetencijoms, kurios būtinos naujiems pedagogų vaidmenims atlikti. Mokytojo profesijai, kaip teigiama LR Švietimo gairėse (2003), yra keliami iš esmės nauji socialiniai, pedagoginiai ir dalykiniai reikalavimai. Pedagogui tampa kur kas platesnis bendrasis ir dar labiau specializuotas dalykinis išsilavinimas. Jis turi tapti savarankiškų mokymosi procesų moderatoriumi, gebėti plėsti socialines mokyklos funkcijas, projektuoti ir nuolat tobulinti ugdomąją mokyklos veiklą. Pedagogui būtini geri informaciniai ir komunikaciniai įgūdžiai, reikalinga šiuolaikinė socialinė kompetencija, geras orientavimasis šiandieninėje švietimo kaitoje, aktyvi bei savarankiška pilietinė laikysena. Pertvarkant mokytojų rengimo bei kvalifikacijos tobulinimo sistemas pagrindinis dėmesys yra skiriamas vertybinėms nuostatomis, bendriems gebėjimams ir kompetencijoms, kurios yra reikalingos šiuolaikiniam mokytojui, kad jis galėtų dirbti nuolat besimokančioje visuomenėje. Kaip teigiama LR Švietimo gairėse (2003), mokytojas turi gebėti nuolat mokytis ir padėti tai daryti kitiems, kritiškai mąstyti, spręsti šiandienos problemas, būti atviras naujoms idėjoms, patirčiai ir skatinti kitų atvirumą, būti kūrybišku, bendradarbiauti, dirbti komandoje ir kita.

Kvalifikacijos tobulinimo sistemos padeda pedagogams įgyti šiuolaikinę socialinę, kultūrinę ir komunikacinę kompetencijas. Plėtojami mokytojų gebėjimai planuoti, konkretinti, individualizuoti švietimo turinį, suteikiami tvirtesni humanitarinės kultūros pagrindai, kad pedagogas galėtų pereiti nuo reprodukcinio prie interpretacinio santykio su švietimo turiniu. Taip pat padedama plėtoti vadybinius, tiriamojo darbo bei darbo komandoje įgūdžius, kurie reikalingi savarankiškam savo veiklos kokybės vertinimui ir mokyklos darbo kokybės tobulinimui. Stiprinamas informacinis, kompiuterinis mokytojų raštingumas.

Pastaruoju metu akcentuojama, jog švietimo srityje vyksta paradigminiai poslinkiai. Akcentai perkeliama nuo mokymo prie mokymosi, savarankiško ugdymosi skatinimo (Lamanauskas, 2010). Naujoji edukacinė paradigma prioritetus skirdama mokymuisi, stengiasi išvengti stereotipinio mąstymo sąlygoto dviprasmiškumo, kai pedagogai mokymąsi laiko tuo savarankišku besimokančiųjų darbu, kuris tik seka paskui mokymą. Remiantis nauju supratimu, mokymasis laikomas procesu, kurio metu žmonės plėtoja ir vysto savo žinias, supratimą, gebėjimus, vertybes. (Jucevičienė, 2005)

Nuolat besikeičiančiame pasaulyje, pedagogo veikla tampa vis sudėtingesnė. Reikia gerai pažinti ir gebėti valdyti nuolat atsirandančias pokyčių jėgas. Todėl šiuolaikiniai mokytojai turi mokėti konkuruoti su kitais rinkos dalyviais, taip pat privalo išmanyti modernius dalykus, kurie užtikrintų pasitenkinimą savo profesija ir socialinį saugumą. Taip pat XXI a. mokytojas privalo suvokti mokinio asmenybės raidos ypatumus, išmanyti mokymosi psichologinius ir sociokultūrinius pagrindus bei gebėti tai įžvelgti ugdymo procese. Pedagogui labai svarbu gebėti kurti edukacinę aplinką, bei naudotis naujomis mokymo(si) priemonėmis (Gudeliavičienė, Kaušylienė, 2006).

Pedagogų gebėjimai pažinti ir valdyti pokyčių jėgas siejami ne tik su prisitaikymu prie kintančių aplinkybių, bet ir su kaitos iniciavimu, plėtojant naujas kompetencijas.

3. PEDAGOGŲ PROFESINĖS KOMPETENCIJOS IR JŲ REIKŠMINGUMAS PEDAGOGINĖS VEIKLOS TOBULINIMUI

2.1 Kompetencijos samprata ir reikšmingumas

Ambicingi Europos Sąjungos strategų siekiai sukurti konkurencingiausią ir dinamiškiausią ekonomiką, augančią žinių pagrindu ir laiduojančią darnią ekonominę plėtrą, socialinę sanglaudą bei asmeninį pasitenkinimą, daugiausiai remiasi švietimo sistema ir konkrečiai mokytojo galiomis atlikti keliamus uždavinius. Todėl jie apima ne atskirus gebėjimus, o kompetencijas, kurios išreiškia šiuolaikinį žvilgsnį į žmogaus galimybes realizuoti savo galias (Martišauskienė, 2009).

Pasak E. Juršaitės - Harbison (2006), „kompetencijų“ sąvoka svarbi analizuojant pedagogines žinias ir pedagogo veiklą. Tai suvienija ugdytojo profesinius gebėjimus ir nuostatas, veiklos strategijas ir kaip jas įgyvendinti, atskleidžia sudėtingus pedagoginius santykius. Kompetencijų idėja padeda suvokti ir tokias reikšmingas problemas, kaip pedagogų rengimas, tęstinis profesinis mokymas ir tolesnė pedagoginio darbo profesionalizacija.

Kompetencija, bendriausia prasme, tai – funkcinis gebėjimas adekvačiai atlikti tam tikrą veiklą (Vaitkevičiūtė, 2007). Kadangi kiekvieną profesiją sudaro įvairios veiklos, galima teigti, jog kompetencija yra jų visų sudedamoji dalis.

Kompetencija – tai individo žinios, gebėjimai, patirtis, požiūriai, vertybės ir kitos asmenybės savybės, sąlygojančios jo sėkmingą veiklą. (Jucevičienė, 2007).

LR Švietimo įstatyme (2011), kompetencija apibrėžiama kaip mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma.

Kompetencija – gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma (LR Švietimo įstatymas, 2011).

Pedagogo kompetencija – tai ugdymo veikloje savita pedagogo raiška, pagrįsta profesiniais, pedagoginiais ir asmeniniais jo gebėjimais (Monkevičienė, Gaigalienė, 2007).

Anot K. Selvi (2010), pedagogų kompetencijos yra apibrėžiamos kaip „rinkinys žinių, įgūdžių ir patirties, kuri pasireiškia veikloje“. Taip pat jos gali būti apibūdinamos kaip „žinios, įgūdžiai, požiūris, vertybės, motyvacija ir tikėjimas, siekiant sėkmingo darbo“.

Kartais kompetencija tapatinama tik su žiniomis ir mąstymu, t.y. su asmens erudicija. Tačiau vien žinios be asmens dvasinės ir jausminės kultūros (pvz., motyvacijos, individualių poreikių, vertybinių nuostatų, prasmės suvokimo) nėra veiksmingos (Monkevičienė, Gaigalienė, 2007).

Dažniausiai yra gilinamasi į didaktines kompetencijas, kurios apibrėžiamos kaip pedagogo žinios, gebėjimai, požiūriai, vertybės, kitos asmenybės savybės, kurios lemia efektyvią mokytojo veiklą (Martišauskienė, 2009).

Taigi, kompetencijos sąvokos turinys pastaruoju metu ženkliai išsiplėtė.

2.2 Pedagogų profesinės kompetencijos.

Yra daug siūlymų, kaip reikėtų skirstyti mokytojo kompetencijas. Pasak K. Selvi (2010), jas galima suskirstyti į tris grupes: srities kompetencijos, pedagoginės kompetencijos ir kultūrinės kompetencijos. Remiantis Pedagogų rengimo standarto gairių projekto tyrimo ataskaita (2006), kurioje teigiama, jog išanalizavus ir įvertinus Lietuvos bei užsienio šalių pedagogų rengimo standartuose nurodomas profesines kompetencijas ir gebėjimus, išskirtos kognityvinės, funkcinės, asmeninės ir etinės kompetencijos. Mokytojo profesijos kompetencijos apraše (2007), pateikiamos bendrakultūrinės, profesinės, bendrosios ir specialiosios kompetencijos. Kadangi šis aprašas yra patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, jomis ir bus remiamasi šiame darbe.

Mokytojo profesinės kompetencijos apraše (2007), kuris reglamentuoja mokytojo profesinės veiklos pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio, atitinkamas specialiojo ugdymo, profesinio mokymo, neformaliojo vaikų švietimo programas kompetencijų grupes, kompetencijas, gebėjimus ir sukurtas tam, kad nustatytų vienodus mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo kriterijus, reikalingus profesinėje veikloje, išskiriamos tokios kompetencijos:

1. *Bendrakultūrinė kompetencija* – suprantama kaip žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos ir kitos asmeninės savybės, lemiančios sėkmingą žmogaus veiklą konkrečioje kultūroje.

Mokytojo bendrakultūrinę kompetenciją sudaro tokie mokėjimai ir sugebėjimai kaip, patirtimi praturtintos Lietuvos kultūros saugojimas bei plėtojimas, dalyvavimas kuriant pilietinę visuomenę, suvokiant švietimo demokratizavimo, decentralizavimo procesus, skatinti ir palaikyti teisinių normų laikymąsi, ugdytinių socialinių kultūrinių, kalbinių ir etninių tapatumų gerbimas, vadovaujantis šiuolaikine švietimo paskirties samprata, kurti informacinę ir žinių visuomenę. Taip pat pedagogai turi sugebėti integruoti pasaulio istorijos, geografijos, kultūros žinias vertinant Europos Sąjungos šalių kultūrų įvairovės poveikį Lietuvai, dalyvauti visuomenės ir švietimo kaitos procesuose naudojant socialinių, gamtos mokslų, naujų technologijų pasiekimus ir atliepti modernėjančios visuomenės iššūkius, vertinti namų aplinkos vaidmenį ir šeimos vertybių skirtumus bendraujant su mokiniais ir jų tėvais ir pan.

2. *Profesinės kompetencijos* – suprantamos kaip mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai, kitos asmeninės savybės, reikalingos mokytojo veiklai ir galimos perkelti iš vienos rūšies veiklos į kitą. Jos skaidomos į:

- a) Mokytojo profesines kompetencijas, kurias sudaro informacinių technologijų naudojimas, ugdymo/si aplinkų kūrimas, dalyko turinio planavimas ir tobulinimas, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas, mokinių motyvavimas, profesinis tobulėjimas ir pan.
- b) Informacinių technologijų naudojimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas naudoti kompiuterio techninę ir programinę įrangą, pagrindines interneto paslaugas mokymo(si) procese, sistemingai plėtoti mokinių kompiuterinį raštingumą, laikantis etinių ir higieninių darbo su kompiuteriu reikalavimų ir pan.
- c) Ugdymo(si) aplinkų kūrimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas kurti saugią, mokinio emocinį, socialinį, intelektualinį, dvasinį vystymąsi palaikančią ugdymo(si) aplinką, kurti toleranciją ir bendradarbiavimą skatinančią aplinką, kurioje mokinys turi galimybę rodyti iniciatyvą, veikti savarankiškai ir atrasti bendraminčių, bei kurti pokyčiams palankią ugdymo(si) aplinką, kurioje mokinys jaučiasi saugus ir pasitikintis savimi bei kitais ir pan.
- d) Dalyko turinio planavimo ir tobulinimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas parengti mokymo programą, taip pat teminį planą, formuluoti mokymo(si) tikslus bei uždavinius, atrinkti mokymo(si) metodus, tinkamus mokymo(si) tikslams pasiekti ir numatyti išteklius tiems tikslams pasiekti ir pan.
- e) Mokymo(si) proceso valdymo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas siekti pusiausvyros tarp žinių perteikimo ir konsultavimo, vadovavimo ir lyderiavimo, stebėsenos ir priežiūros, taikyti įvairias psichosocialines ir edukacines intervencijas, padedančias valdyti konfliktus ir priimti sprendimus, taip pat tikslingai taikyti šiuolaikines ugdymo(si) technologijas ir mokymo(si) metodus, naudoti įvairias ugdymo strategijas, plėtojančias mokinių kritinį mąstymą, problemų sprendimą, kūrybiškumą ir pan.
- f) Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas derinti kiekybinę ir kokybinę, formalią ir neformalią mokinių pasiekimų vertinimo strategijas užtikrinant intelektualinį, socialinį ir fizinį mokinių vystymąsi, taip pat vertinti mokinių pasiekimus pagal vienodus vertinimo kriterijus, pasirinkti mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tipus, būdus ir metodus plėtojant mokinių mokymosi pajėgumus bei vertinti mokinių socialinę pažangą.

- g) Mokinių motyvavimo ir paramos jiems kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas ugdyti mokinių gebėjimą įsivertinti ir pasitikėti savimi, sukurti aplinką, padedančią mokiniui patirti pažinimo džiaugsmą, sudominti mokinius mokomuoju dalyku ir padėti mokiniams spręsti mokymosi problemas.
- h) Mokinio pažinimo ir jo pripažinimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas vertinti mokinio vystymąsi, pažintines galias ir veiklą vadovaujantis psichologijos teorijomis, empatiškai identifikuoti mokinio emocinius sunkumus ir ypatingą nerimą, atpažinti specialiuosius mokinių poreikius suteikiant papildomą pagalbą, atpažinti skirtingą mokinių požiūrį į mokymąsi kuriant mokymosi galimybes ir pan.
- i) Profesinio tobulėjimo kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas objektyviai vertinti savo galias profesinėje veikloje išlaikant savigarbą ir pasitikint savimi, projektuoti karjerą: planuoti, sistemingai tobulinti savo profesinę veiklą.

3. *Bendrosios kompetencijos* – jos suprantamos kaip žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai, kitos asmeninės savybės, reikalingos mokytojo veiklai ir galimos perkelti iš vienos rūšies veiklos į kitą. Jos skaidomos į:

- a) komunikacinę ir informacijos valdymo kompetenciją, kurią sudaro mokėjimai ir sugebėjimai bendrauti užsienio kalba (-omis), naudoti verbalinius ir neverbalinius komunikavimo būdus skatinant mokinių bendravimą ir bendradarbiavimą, išreikšti savo idėjas bei interpretuoti mintis, faktus ir jausmus skirtinguose profesinės veiklos kontekstuose naudojant komunikacijos priemones bei atlikti ugdymui aktualios informacijos paiešką: žinoti, atrinkti ir naudoti adekvačias duomenų bazines.
- b) bendravimo ir bendradarbiavimo kompetenciją sudaro tokie mokėjimai ir sugebėjimai kaip bendravimas ir bendradarbiavimas su įvairiais skirtingų kultūrų asmenimis darbo srityje ir socialinėje aplinkoje bei gebėti spręsti konfliktus, aktyvų mokinių bendravimo ir bendradarbiavimo klasėje skatinimas, bendradarbiavimas su kolegomis, profesinio orientavimo ir kitais specialistais, mokinių tėvais bei bendradarbiavimas su pagalba vaikui ir šeimai teikiančiomis organizacijomis.
- c) tiriamosios veiklos kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas pasirinkti adekvačią tyrimo strategiją, struktūrą ir metodus projektuojant tyrimą ir organizuoti profesinės veiklos tyrimą.
- d) reflektavimo ir mokymosi mokytis kompetenciją sudaro mokėjimas ir sugebėjimas organizuoti savo mokymąsi individualiai ir grupėje, įvertinti profesinės praktikos privalumus ir trūkumus numatant profesinio tobulėjimo perspektyvas, taip pat nuolat tikslingai atnaujinti žinias ir lavinti įgūdžius.

- e) organizacijos tobulinimo ir pokyčių valdymo kompetenciją sudaro mokėjimai ir sugebėjimai produktyviai dalyvauti mokyklos savivaldos institucijų veikloje ir adekvačiai vertinti problemiškas situacijas mokykloje, vadovautis mokyklos kaitą reglamentuojančiais dokumentais, bei dalyvauti projektų veikloje.

4. *Specialiosios kompetencijos* suprantamos kaip mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai, kitos asmeninės savybės, lemiančios sėkmingą jo veiklą konkrečioje ugdymo turinio srityje.

Kaip teigia M. Barkauskaitė (2005), šių kompetencijų ugdymas turi būti reglamentuojamas mokytojų rengimo koncepcijoje, programoje, o realizuojamas aukštosiose mokyklose, vykdant studijų planus, o vėliau tobulinamos pedagoginėje veikloje. Autorė pažymi, jog kompetencijų ugdymas(is) iš esmės keičia mokytojų rengimą.

Minėtų kompetencijų ugdymasis yra aktualus ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos strategams bei jos įgyvendintojams. Šiandieninė pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema turi būti orientuota į naujų pedagogo kompetencijų poreikį.

2.3 Kompetencijų ir pedagoginių kvalifikacijų sąsajos

Lietuvos švietimo moksle, anot R. Laužacko, K. Pukelio (2000), terminai „kvalifikacija“ ir „kompetencija“, jų santykis bei tarpusavio sąveika aiškinami kontraversiškai. Neretai diskutuojama, kas yra mokytojų rengimo išdava – pedagoginė kvalifikacija ar pedagoginė kompetencija. Daugelis Lietuvių pedagogų svarstė, kaip reikia traktuoti šias sąvokas, koks jų tarpusavio ryšys, santykis pedagogo veiklos kontekste.

Norint išsamiai atskleisti kompetencijos ir kvalifikacijos sampratų santykį, pasak P. Jucevičienės, D. Lepaitės (2000), reikia gilintis į šių sąvokų semantinę prasmę bei sąvokų struktūras, jų raidos kontekste. Kompetencijos terminas labiau atspindi veiklos pasaulio interesus, o žmoniškųjų išteklių vadybos tyrimų aspektas išryškina žmogaus vertybių, požiūrių bei asmeninių savybių įtaką kompetencijos struktūroje, todėl vertybinis pamatas greta turimų žinių, įgūdžių bei gebėjimų juos taikyti veikloje, įgijus formalią kvalifikaciją, sudaro žmogui galimybę tapti kompetentingu. Kvalifikacijos suteikimą sąlygoja žinios, mokėjimai, įgūdžiai, o kompetencija sukuriama įvertinus gabumų svarbą bei žmogaus vertybes ir asmenines savybes.

Kaip teigia R. Laužackas, E. Stasiūnaitienė, M. Teresevičienė, (2005), kvalifikacijos ir kompetencijos sąvokų vartojimas praktikoje yra atskiriamas tuomet, kai suvokiama jas išreiškiančių profesinių žinių ir gebėjimų sritis. Kvalifikacijos terminas vartojamas tuomet, kai kalbame apie gebėjimus, kurie yra reikalingi tam tikrai profesijai. Kompetencijos sąvoką reiškia gebėjimą atlikti konkrečią operaciją, veiksmą arba funkciją. Taigi, nors ir profesiniame rengime yra įgyjamos tiek kvalifikacijos, tiek kompetencijos, tačiau vienu atveju yra gaunamas diplomus,

liudijantis apie pasirengimą konkrečiai profesijai (mokytojo kvalifikacija), kitu - gaunamas sertifikatas, pažymėjimas, kuris parodo gebėjimus atlikti tam tikros profesijos funkciją.

Savo darbuose R. Laužackas atskiria kompetencijos ir kvalifikacijos terminus, nors jis teigia, kad tarp šių sąvokų nėra didelių skirtumų. Jis teigia, jog kompetencijos sąvoka vartojama, kai tenka pabrėžti žmogaus profesines galias praktinėje veikloje, o kvalifikacijos terminą – kai kalbama apie tai, ką žmogus rengiasi arba įgyja švietimo sistemoje, kas yra švietimo procesų tikslai.

Kaip teigia E. Juršaitė – Harbison (2006), sąvoką „kompetencija“ naudojame tada, kai norime pabrėžti žmogaus profesines galias praktinėje veikloje. Taip pat šio termino pagrindu skiriami įvairūs ugdytojų profesinio pasirengimo lygmenys. Kompetencija yra visumos reikalavimų atitikimas, keliamų profesionalui, kuris yra įgijęs tam tikrą kvalifikaciją, ir to profesionalo veiklos. Sąvoką „kvalifikacija“ vartojama, tada kai kalbame apie tai, ką žmogus rengiasi arba jau yra įgijęs švietimo sistemoje. Ji suteikiama ir patvirtinama atitinkamu dokumentu. Taigi, iš to galime spręsti, jog kompetencija – laipsniškai susiformuoja dirbant, susijusi su profesine veikla, o kvalifikacija yra įgyjama.

2.4 Kompetencijų įgijimas ir vertinimas neformaliajame ir savaiminiame mokymesi

Edukologijos mokslininkai, švietimo vadybininkai bei politikai aktyviai diskutuoja apie tai, kas apibrėžia formalųjį, neformalųjį ir savaiminį mokymąsi. H. Colley, P. Hodkinson ir J. Malcom (2003) pažymi, kad apie mokymosi formalumą ar neformalumą sąlyginai sprendžiama pagal tokius pagrindinius mokymąsi charakterizuojančius aspektus kaip vieta, procesas, tikslai, turinys bei pasiekimai. Skirtingose mokymo(si) situacijose šie aspektai dažnai persipina, o tai tik sumenkina ribas tarp formaliojo, neformaliojo ir savaiminio mokymosi bei komplikuoja vieningą neformaliojo ir savaiminio mokymosi reiškinių suvokimą. Daugelis autorių linkę formaliojo mokymo(si) apibrėžimą pateikti kaip priešpriešą neformaliojo ir savaiminio mokymo ir mokymosi sąvokoms, tačiau, anot H. Colley, P. Hodkinson, J. Malcom (2003), ribos tarp išvardintų trijų mokymosi tipų apibrėžčių tampa vis mažiau matomos, nes šių dienų visuomenėje pastebimos dvi paradoksalios tendencijos: formalizuoti neformalųjį mokymąsi (apibrėžiant tikslus, nustatant mokymo turinio struktūrą, įvertinimo procesus ir pan.), ir, tuo pačiu metu į formalųjį mokymą įdiegti tam tikras neformalumo apraiškas (skatinant mažiau struktūrizuotą požiūrį į mokymąsi, labiau vertinant pagalbą mokantis, kurią suteikia ne tik mokytojas, bet ir konsultantai, mentoriai ar tiesiog kolegos, dažnai net neturintys profesinės kvalifikacijos tai daryti).

Kintant edukacinei paradigmai, mokymosi kaip visą gyvenimą trunkančio proceso reikšmė bei mokymosi „kaip mokytis“ kompetencija išplečia formalaus mokymosi sampratą, taip pat

išryškina besimokančio savybes ir akcentuoja neformalaus mokymosi idėjas. Neformalus mokymasis dažnai tapatinamas su savaiminiu mokymusi, nors neformalus mokymasis tai yra dvi skirtingos mokymosi kokybės: savaiminio ir savivaldaus mokymosi sampratos (Jucevičienė, 2007).

Formaliojo, neformaliojo ir savaiminio mokymosi sąvokų charakteristiką pateikia ir D.W. Livingstone (2001), įvardindamas dar keturis aspektus, pagal kuriuos galima spręsti apie mokymosi formalumą ar neformalumą. Tai yra žinių įgijimas, tarpininkavimas mokymosi procese, tenkanti atsakomybė už mokymosi pasiekimus, bei besimokančiųjų motyvacija.

Neformalusis švietimas – švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas (LR Švietimo įstatymas, 2011).

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo paskirtis – sudaryti sąlygas asmeniui mokytis visą gyvenimą, tenkinti pažinimo poreikius, tobulinti įgytą kvalifikaciją, įgyti papildomų kompetencijų (LR Švietimo įstatymas, 2011).

Kaip teigia I. Žemaitaitytė (2007), neformalusis švietimas, tai organizuota ir nenutrūkstama bet kokia apgalvota, organizuota, tačiau gali būti nenumatyta trukmė, nenumatyti metodai bei mokymosi priemonės, nėra hierarchinės vertinimo sistemos, nėra formalių priėmimo ir registracijos reikalavimų ir pan. Jis būdingas kvalifikacijos tobulino sričiai. Šis mokymaisi gali būti teikiamas darbo vietose, juo gali rūpintis visuomenės organizacijos ir grupės, taip pat organizacijos įkurtos formaliosioms sistemoms papildyti: meno, muzikos, sporto užsiėmimai, privačios pamokos, korepetitoriai. Valstybės pripažinti dokumentai neišduodami (Laužackas, Stasiūnaitienė, Teresevičienė, 2005).

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo raiška nagrinėjama, remiantis profesiniais ir asmenybės tobulėjimo aspektais, nevyriausybių organizacijų veikla. Jis apima dirbančiųjų, bedarbių, neįgaliųjų, imigrantų, kareivių, kalinių švietimą, jų kvalifikacijos tobulinimą ir perkvalifikavimą. Įgyta kvalifikacija gali būti pripažįstama kvalifikacinių komisijų darbdavių ar darbo organizacijų. Neformaliajame švietime svarbią vietą užima švietimas, susijęs su asmens tobulėjimu, savo žmoniškųjų galių, gebėjimų ugdymu, mokymusi gyventi šiuolaikinėje greitai besikeičiančioje visuomenėje (Laužackas, Stasiūnaitienė, Teresevičienė, 2005).

Savaiminis mokymasis – tai natūralus, kiekvieną dieną vykstantis mokymasis. Skirtingai nuo formalaus ir neformalaus mokymosi, savaiminis mokymasis nebūtinai iš anksto apgalvotas, mažiau organizuotas bei struktūrizuotas, gali būti skatinamas gyvenimo, aplinkybių, šeimos, sąlygų, todėl jo gali nepripažinti net patys individai, papildantys savo žinias ir gebėjimus (Laužackas, Stasiūnaitienė, Teresevičienė, 2005).

Kaip teigia D. W. Livingstone (2006, cit. Kvedaraitė, 2010, p. 42), savaiminis mokymasis yra nesąmoningas ir nerefleksyvus, žmogus tobulėja neįdėdamas papildomų pastangų, tiesiog dalyvauja naujoje veikloje, o neformalus mokymasis gali būti planuojamas, kai asmuo sąmoningai įdeda papildomų pastangų, geba planuoti, valdyti savo mokymosi procesą.

Savaiminis mokymasis siejasi su individualia iniciatyva, asmenine patirtimi, laisvalaikio leidimu, bendruomenine veikla. Jo pagrindas yra asmeninių, profesinių, socialinių, šeimos poreikių tenkinimas. Savaiminiam mokymuisi priskirtina ir draugų bei grupių įtaka. Grupės susikuria tam tikras elgesio normas - kaip reikia elgtis, kas leistina, ko daryti negalima, ir nariai turi joms paklusti. Grupės normos lemia tai, kad žmonės išmoksta tam tikro elgesio. Savaiminio mokymosi apraiškos laikomos pirmu žvilgsniu į kūrimąsi pilietinės visuomenės, kurioje kiekvienas narys galėtų pilnai vystyti savo gebėjimus ir jausti, kad gali prisidėti savo bendruomenės. Savaiminis mokymasis yra svarbus ir profesiniam tobulėjimui. Jis neatsiejamas nuo konkrečios darbo vietos, sprendžiamų problemų, individualių atvejų. Bet koks konteksto pasikeitimas sudaro naujas galimybes mokytis darbo vietoje, suprantant tai kaip mokymąsi dabarčiai ir mokymąsi iš patirties (Laužackas, Stasiūnaitienė, Teresevičienė, 2005).

Kadangi neformalusis ir savaiminis mokymasis susijęs su darbine veikla ir patirtimi veikiant už formaliojo švietimo ribų, tokio mokymosi pasiekimams vertinti dažniau naudotini darbinės veikos kokybės ir jos atitikimo profesijos standartams vertinimo metodai (Laužackas, Stasiūnaitienė, Teresevičienė, 2005).

Lietuvoje neformaliojo bei savaiminio mokymosi pripažinimą reglamentuoja tokie dokumentai, kaip LR Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas (1998), LR švietimo ir mokslo ministro 2001 m. spalio 1d. įsakymas Nr. 1353 „Dėl neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje ir savarankiškai įgytų žinių įvertinimo ir valstybės pripažįstamų aukštesniojo išsilavinimo ir profesinio mokymo arba tam tikros jų pakopos ar modulio baigimo dokumentų bei kvalifikacijos įgijimo laikinosios tvarkos patvirtinimo“ (2001), LR socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m. gegužės 31d. įsakymas Nr. 70 „Dėl darbo rinkos profesinio mokymo įstaigų, įmonių atrankos egzaminavimui eksterno būdu tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 58 - 2357). Taip pat iš dalies neformaliojo mokymosi pripažinimą padeda įgyvendinti 2002m. Kovo 22d. LR socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. 38 patvirtinta Darbo rinkos neformaliojo profesinio mokymo organizavimo ir vykdymo tvarka (Žin., 2002, Nr. 33 - 1259), kuri įteisina neformaliojo mokymo programas, įregistruotas į Darbo rinkos neformaliojo profesinio mokymo programų sąvadą ir numatyto nustatytos formos baigimo pažymėjimus, kuriuos darbdaviai pripažįsta.

Pagrindinis kompetencijų vertinimo tikslas, kurios yra įgyjamos neformaliojo ir savaiminio mokymosi būdu – skatinti kompetencijų perkėlimą skirtinguose lygmenyse ir jų viduje (Laužackas, Stasiūnaitienė, Teresevičienė, 2005).

Neformaliojo ir savaiminio mokymosi būdu įgytų kompetencijų vertinimo sistemos kūrimas yra ambicingas bandymas susieti skirtingas mokymosi sritis. Tai formalusis mokymasis ir mokymasis darbe, šeimoje ir bendruomenėje. Toks ryšys padeda suvienyti sunkiai derančias metodikas, kurios įgalina užfiksuoti didelę mokymosi būdų įvairovę. Kompetencijų vertinimo metodika apima pačią procedūrą, dokumentavimą ir vertinimo metodus (pokalbis, testavimas, praktinių gebėjimų vertinimas darbo vietoje, stebėjimas, savianalizė ir refleksija ir kt.) (Laužackas, Stasiūnaitienė, Teresevičienė, 2005).

Dar nėra nutarta, kaip turėtų vykti baigiamasis kompetencijų vertinimo etapas (oficialus pripažinimas). Nėra aišku, kas turėtų prisiimti atsakomybę: nepriklausomi ekspertai, tos pačios mokyklos atstovai ar kt. Vertinimą ir pripažinimą vykdančiomis institucijomis gali būti bet kuri profesinė mokykla, kuri turi licenciją mokymo programai ir ją vykdo. Tai prilyginama egzaminavimui eksternu, tačiau tai neatliepia šio mokymosi esmės, neapima visos galimų vertinimo metodų įvairovės. Todėl yra svarstoma kaip įtraukti darbdavius ne tik į eksterno egzaminus bet ir dalyvauti vykstančiuose procesuose. Norint tobulinti esamą tvarką, siekiant formalizuoti turimas kompetencijas, reikalingos institucijos, kurios galėtų prisiimti atsakomybę už vykdomą veiklą: informavimo, konsultavimo, CV parengimo, žinių ir įgūdžių nustatymo, vertinimo, įteisinimo dokumentais (Laužackas, Stasiūnaitienė, Teresevičienė, 2005).

Mokymosi visą gyvenimą strategijoje (2003), pažymima, kad suaugusiųjų patirtis nėra pripažįstama bei vertinama jei jis nėra įgijęs pagrindinio išsilavinimo, o turi profesines kompetencijas, kurios buvo įgytos dirbant ar mokantis savarankiškai.

Yra išskiriami šeši esminiai elementai, be kurių neįmanomas neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimas ir pripažinimas. Tai:

1. Teisinis pagrindas, kuris sukuria prielaidas vertinimo ir pripažinimo sistemos funkcionavimui bei plėtrai.
2. Standartizacija: kompetencijos ir standartai. Profesijos standartai kildinami iš veiklos pasaulio reikalavimų, darbdavių ir darbo atstovų suderintomis kompetencijomis konkrečiai profesijai. Profesinio rengimo standartų iniciatorius yra Švietimo ir mokslo ministerija, įtraukiamos suinteresuotos profesinio rengimo institucijos bei darbdaviai. Tiek profesijos standarto, tiek profesinio rengimo standarto esminė dalis – kompetencijų, reikalingų tam tikrai profesijai, sąvadas.
3. Socialinė partnerystė. Ji apima įvairias suinteresuotas švietimo institucijas, darbo rinkos atstovus, nevyriausybinės organizacijas.

4. Konsultantai ir vertintojai. Neformalaus ir savaiminio mokymosi vertinimo funkcionavimui būtina konsultantų ir vertintojų rengimo sistema.
5. Kompetencijų vertinimo metodika. Tai dokumentavimas, procedūros, naudojami metodai bendrųjų ir dalykinių kompetencijų vertinimui, jų įvairovė ir efektyvumas. Naudojami metodai gali atskleisti įgūdžius ir mokėjimus, kurių patys individai nesuvokia turintys, todėl negali pasiūlyti to darbdaviams.
6. Vertinimo formalizavimas ir oficialus pripažinimas. Šis elementas apibendrina visą sistemą ir užtikrina vertinimo skaidrumą.

Taigi, šie esminiai elementai sudaro neformaliojo ir savaiminio mokymosi vertinimo ir pripažinimo sistemos pagrindą, taip pat yra kompleksiniai ir reikalauja papildomo dėmesio ir paaiškinimo.

3. PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO(SI) SISTEMOS EFEKTYVUMAS PAKLAUSOS IR PASIŪLOS ASPEKTU (empirinio tyrimo rezultatai ir jų analizė)

3.1 Tyrimo organizavimas ir metodika

XXI a. iššūkiai – globalizacija, informacijos gausa, spartūs pokyčiai ir kt. lemia didėjančius reikalavimus mokytojams. Norima, kad jie gebėtų dirbti daugiakultūrinėje aplinkoje, greitai reaguotų bei prisitaiktų prie pokyčių ar patys juos inicijuotų, būtų aktyvūs bei kūrybingi. Tačiau didėjant reikalavimams tuo pačiu auga ir mokytojų tobulėjimo poreikis, taip pat kinta supratimas apie nuolat besimokančios asmensybės kūrimą bei mokymosi svarbą (Lietuvos mokytojų profesinis tobulėjimas, 2010).

Ilgą laiką mokytojų profesinis tobulėjimas pasaulyje buvo suprantamas kaip trumpi kursai, kai pateikiama tam tikra informacija, kuri susijusi su jų darbo bei mokymo specifika. Ir tik pastarąjį dešimtmetį mokytojų profesinis tobulėjimas pradėtas suvokti kaip ilgalaikis procesas, kuris apima kasdieninę patirtį bei galimybes, sistemingai prisidedančias prie mokytojo profesiniu augimo ir tobulėjimo (Lietuvos mokytojų profesinis tobulėjimas, 2010).

Vienas iš pedagogų kvalifikacijos tobulinimo uždavinių yra tenkinti vadovų ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius, gauti kokybiškas kvalifikacijos tobulinimo paslaugas, sudaryti sąlygas dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose (LR Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 2010). Todėl šiuo tyrimu norima sužinoti, ar pedagogų poreikiai atitinka kvalifikacijos tobulinimo pasiūlą (tematika, formos, laikas ir kt.).

Tyrimo objektas. Bendrojo lavinimo mokyklos pedagogų nuomonė apie kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos efektyvumą profesinių kompetencijų ugdymosi poreikio ir pasiūlos aspektu.

Tyrimo tikslas. Teoriškai ir empiriškai išanalizuoti ir pagrįsti bendrojo ugdymo mokyklos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos efektyvumą profesinių kompetencijų ugdymosi paklausos ir pasiūlos aspektu.

Tikslui pasiekti buvo suformuluoti šie **uždaviniai**:

1. Teoriškai pagrįsti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) reikšmingumą nuolatinio mokymosi kontekste
2. Išryškinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) tikslus ir jų sąsajas su pedagoginės veiklos tobulinimu.
3. Apibūdinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos esminius bruožus.

4. Atskleisti pedagogų kompetencijų ir kvalifikacijų sąsajas.
5. Pagrįsti pedagogų kompetencijų įgijimo ir vertinimo galimybes neformaliajame ir savaiminiame mokymesi.
6. Empiriškai nustatyti ir įvertinti bendrojo lavinimo mokyklos pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi sistemos efektyvumą profesinių kompetencijų ugdymosi poreikio ir pasiūlos aspektu.

Tyrimo hipotezė. Tikėtina, kad, pedagogų nuomone, jų kvalifikacijos tobulinimo sistema užtikrina profesinių kompetencijų ugdymosi poreikių ir pasiūlos dermę, tačiau sistema turėtų būti lankstesnė.

Tyrimo metodai:

- *Teoriniai metodai* – literatūros šaltinių ir dokumentų, susijusių su darbo tema turinio analizė.
- *Empiriniai tyrimo metodai* – anketinė apklausa.
- *Statistiniai metodai* - surinktų duomenų kiekybinė analizė, aprašomoji statistika. Tyrimo duomenų apdorojimui buvo panaudotas SPSS 15.0 (for Windows) programinis paketas.

Tyrimo instrumentas – anketa. Pedagogams buvo pateikta anketa, kurią sudaro 23 uždari klausimai (žr.1 priedas). Anketa sudaryta iš dviejų blokų – sociodemografinio ir diagnostinio.

Pirmąjį klausimų bloką sudaro klausimai, kurie atspindi respondentų demografinę charakteristiką. Šiais klausimais siekiama išsiaiškinti respondentų amžių, išsilavinimą, pedagoginio darbo stažą, kvalifikacinę kategoriją, kurie turės įtakos atliekamam tyrimui (6 uždaro tipo klausimai).

Diagnostinį bloką sudaro dvi dalys. Pirmojoje dalyje pateikiami klausimai, kurie atspindi, kokia yra pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų pasiūla. Šiais klausimais siekiama sužinoti, kokios kvalifikacijos tobulinimo(si) formos pedagogams yra siūlomos, kokias kompetencijas yra siūloma ugdyti dažniausiai, iš kur gaunama informacija apie vykstančius renginius (6 uždaro tipo klausimai).

Antrąją diagnostinio bloko dalį sudaro klausimai apie pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų paklausą t.y. kokie pedagogų poreikiai kvalifikacijos tobulinimo atžvilgiu (11 uždaro tipo klausimų).

Tyrimo etapai:

I etapas. Siekiant atskeisti pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi sistemos efektyvumą pasiūlos ir paklausos aspektu, buvo išstudijuota literatūra, analizuojami švietimo sistemą reglamentuojantys dokumentai. Buvo suformuluota problema, iškeltas tyrimo tikslas, numatyti uždaviniai, sukurta tyrimo metodika, sudarytos anketos.

II etapas. Ruošiamas tyrimo instrumentas.

III etapas. Atlikta bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų anketinė apklausa. Prieš pradėdant apklausą, respondentai buvo supažindinami su tyrimo tikslu, informuojami, jog gauti rezultatai bus naudojami baigiamajame darbe, taip pat, kad anketa yra anoniminė.

IV etapas. Remiantis moksline literatūra bei tyrimo duomenimis, atlikta analizė, suformuluotos išvados bei rekomendacijos.

Tyrimas buvo vykdomas sausio – vasario mėnesiais.

3. 2 Tiriamųjų charakteristika

Lietuvos Statistikos Departamento duomenimis, 2010 - 2011 metais Šiaulių mieste buvo 1453 bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų ir vadovų.

Norint sužinoti, kiek respondentų reikia apklausti, imtis buvo skaičiuojama pagal šią formulę:

$$n = \frac{N * z^2 * p * q}{\epsilon^2 * (N - 1) + z^2 * p * q}$$
, kur N – populiacijos dydis (1453), z – patikimumo lygmuo (kai 95proc, z = 1,96), ϵ - pageidaujamas tikslumas ($\epsilon = 0,05$), p – numatoma įvykio baigties tikimybė, kad nagrinėjamas požymis pasireiškis tiriamojoje populiacijoje ($p = 0,05$), q - numatoma įvykio baigties tikimybė, kad nagrinėjamas požymis nepasireiškis tiriamojoje populiacijoje ($q = 1 - p = 0,5$).

Taigi, apskaičiavus gauname $n = 304$. Tyrimo reprezentatyvumui ir patikimumui užtikrinti buvo nuspręsta atsitiktine tvarka apklausti pedagogus, kurie dirba Šiaulių mieste. Buvo išdalintos 304 anketos. Duomenų analizei buvo panaudotos 266 anketos, nes 31 anketos negrįžo, o 7 buvo sugadintos. Taigi, apklausa pavyko 6 proc. tikslumu.

1 ir 2 lentelėse pateikti duomenys apie respondentų amžiaus ir darbo stažo pasiskirstymą.

Tyrimo dalyvavo bendrojo ugdymo mokyklų pedagogai, iš kurių 207 mokytojai dalykininkai ir 59 pradinių klasių mokytojai.

Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (N=266)

Amžius	Respondentų skaičius	Procentai
Iki 30 metų	37	13,9
31 – 40 metų	55	20,7
41 – 50 metų	101	38,0
50 ir daugiau metų	73	27,4
Iš viso	266	100,0

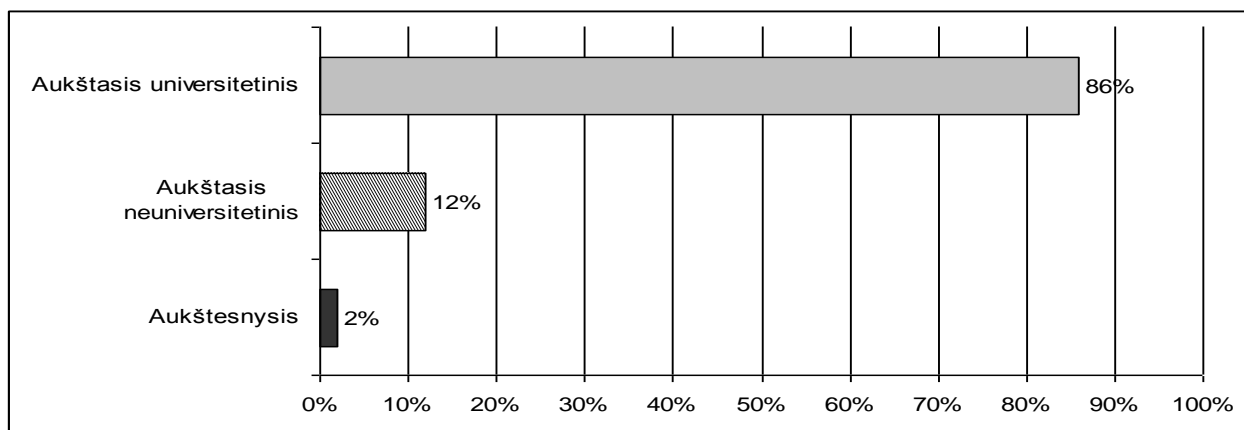
Apklausus respondentus ir išanalizavus tyrimo duomenis, galima teigti, jog jauniausias apklaustųjų amžius yra 25 metai, o vyriausias 68 metai. Kadangi pedagogams reikėjo patiems įrašyti savo amžių, gauti duomenys buvo sugrupuoti į intervalus, siekiant išsiaiškinti, kokios amžiaus grupės respondentų yra daugiausiai. Suskirsčius duomenis paaiškėjo, jog amžiaus vidurkis yra 41 – 50 metų.

Respondentų pasiskirstymas pagal darbo stažą (N=266)

Stažas	Respondentų skaičius	Procentai
Iki 10 metų	72	27,1
11 – 20 metų	69	25,9
21 – 30 metų	93	35,0
30 ir daugiau metų	32	12,0
Iš viso	266	100,0

Tyrimo rezultatai parodė, jog mažiausias respondentų darbo stažas yra 1 metai, o didžiausias 48 metai. Apskaičiavus darbo stažo vidurkį paaiškėjo, kad tiriamųjų grupėje vyrauja 21 – 30 metų darbo stažą turintys pedagogai.

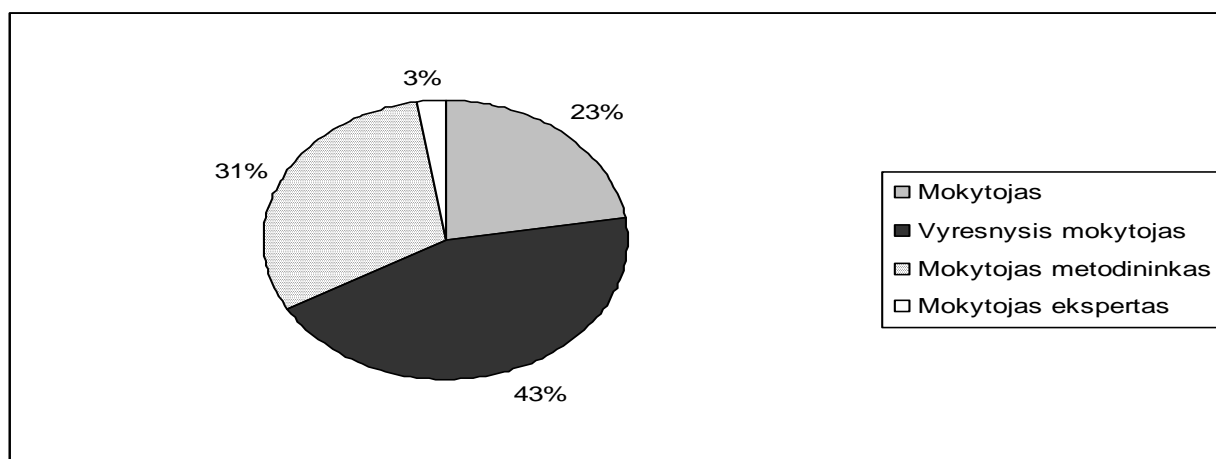
Kaip pavaizduota 1 pav., dauguma respondentų yra įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą, maža dalis aukštąjį neuniversitetinį bei aukštesnįjį išsilavinimą, respondentų, įgijusių tik vidurinį išsilavinimą nėra.

1 pav. **Pedagogų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (N = 266)**

Pedagogų kvalifikacinių kategorijų sistema diferencijuoja jų atlyginimus, o tai skatina siekti profesinės karjeros. Tokia sistema yra vienas iš veiksmingiausių būdų didinti ilgalaikį darbą švietime bei kvalifikacijos tobulinimo motyvaciją. Kiek ši sistema patenkina su ja siejamus lūkesčius, lemia kvalifikacinių kategorijų teikimo tvarką (Pedagogų kvalifikacinės kategorijos, 2002). Lietuvoje yra 4 pakopos: mokytojas, vyresnysis mokytojas, mokytojas metodininkas, mokytojas ekspertas.

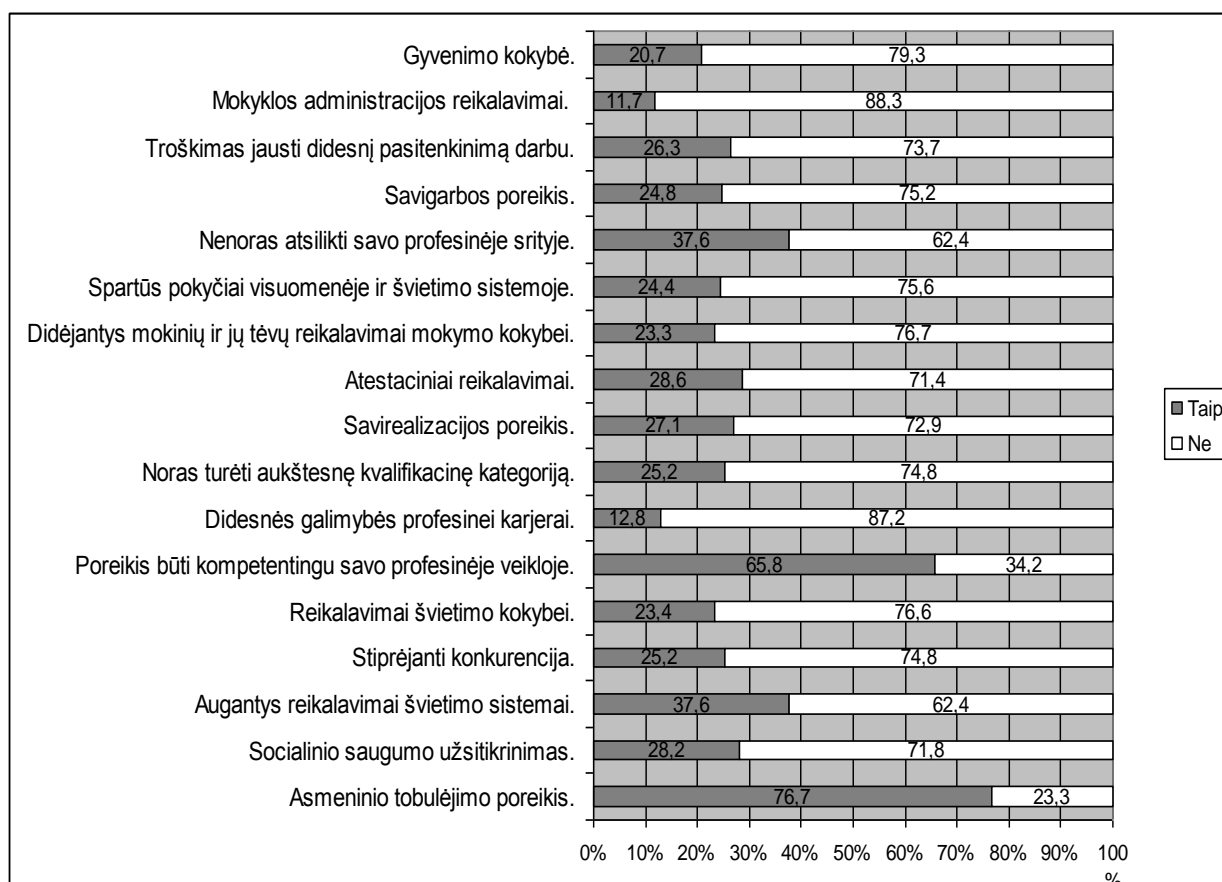
Respondentų buvo teirujamasi, kokią jų kvalifikacinę kategoriją. Išanalizavus tyrimo duomenis (žr. 2 pav.) matome, jog beveik pusė apklaustųjų pedagogų turi vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją, trečdalis - mokytojo metodininko, ketvirtadalis – mokytojo, tik 3 proc. respondentų turi mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją.

2 pav. **Pedagogų pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją (N = 266)**

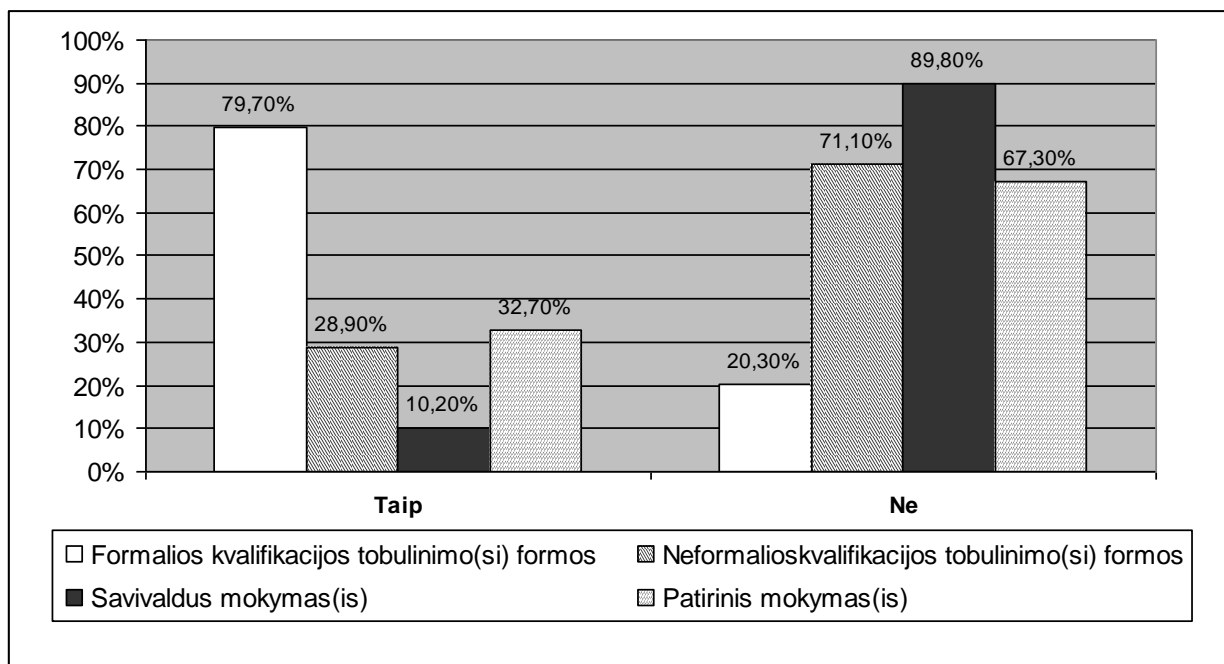
Pedagogo kvalifikacijos tobulinimas yra svarbus jo karjerai. Jis turi reaguoti į pasikeitusius kvalifikacinius reikalavimus, atnaujinti ir pagilinti bendrąsias ir dalykines kompetencijas, panaudojant profesinio mokymo galimybes ir sudėtingėjančius veiklos reikalavimus (Laužackas, Gedvilienė ir kt., 2008).

Tyrimė dalyvavę pedagogai buvo klausiami, kas juos skatina nuolat tobulinti savo kvalifikaciją. Išanalizavus duomenis (žr. 3 pav.) paaiškėjo, jog labiausiai pedagogus tobulinti savo kvalifikaciją skatinantys veiksniai yra asmeninio tobulėjimo poreikis (76,7 proc.) ir poreikis būti kompetentingu savo profesinėje veikloje (65,8 proc.). Daugumos pedagogų neskatina tobulinti kvalifikacijos tokie veiksniai kaip reikalavimai švietimo kokybei (76,6 proc.), nors kaip nurodo LR Švietimo ir mokslo ministerija, kvalifikacijos tobulinimo tikslas yra sudaryti sąlygas ir skatinti įgyti ir plėtoti savo kompetencijas siekiant užtikrinti aukštą švietimo kokybę (Lietuvos Respublikos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos matmenys. Projektas. 2012), taip pat atestaciniai reikalavimai (71,4 proc.), didėjantys mokinių ir jų tėvų reikalavimai mokymo kokybei (76,7 proc.), mokyklos administracijos reikalavimai (88,3 proc.), nors pasak D. Hopkins (1998), R. Laužacko (1997), kvalifikacijos tobulinimas(is) paremtas individualia, motyvuota pačių pedagogų iniciatyva, aktyvumu ir atsakomybe, jis turi būti derinamas su mokykloje vykstančia veikla, siekiant ją gerinti, didinant mokyklos kaip mokymo institucijos vaidmenį. Taip pat pedagogams nėra labai aktuali geresnė gyvenimo kokybė (79,3 proc.), troškimas jausti didesnį pasitenkinimą darbu (73,3 proc.), savigarbos poreikis (75,2 proc.), spartūs pokyčiai visuomenėje ir švietimo sistemoje (75,6 proc.), didėjantys mokinių ir jų tėvų reikalavimai mokymo kokybei (76,7 proc.), atestaciniai reikalavimai (71,4 proc.), savirealizacijos poreikis (72,9 proc.), noras turėti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją (74,8 proc.), didesnės galimybės profesinei karjerai (87,2 proc.), poreikis būti kompetentingu savo profesinėje veikloje (65,8 proc.), reikalavimai švietimo kokybei (76,6 proc.), stiprėjanti konkurencija (74,8 proc.), augantys reikalavimai švietimo sistemai (62,4 proc.), socialinio saugumo užsitikrinimas (71,8 proc.), asmeninio tobulėjimo poreikis (76,7 proc.) ir pan.

3 pav. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą(si) skatinančių veiksnių pasiskirstymas
(N = 266)

Respondentų buvo teirujamasi, kokios kvalifikacijos tobulinimosi formos, labiausiai vertinamos jų mokykloje. Tyrimo duomenys pateikti 4 paveiksle.

4 pav. **Kvalifikacijos tobulinimo(si) formų pagal reikšmingumą pedagogams pasiskirstymas (N = 266)**

Išanalizavus tyrimo duomenis paaiškėjo, jog labiausiai respondentų vertinamos yra formalios kvalifikacijos tobulinimo formos (79,7 proc.). Tikriausiai tai yra todėl, kad baigus būtent tokius mokymus, yra išduodami diplomai, kurie yra labai vertinami švietimo įstaigose kaip atestacijos metu būtinas dokumentas.

Trečdalis pedagogų teigia, jog jų mokykloje vertinamas patirtinis mokymasis, labai panaši pedagogų dalis teigia, jog vertinamas yra neformalus mokymasis, kuris yra planuojamas, įdedama papildomų pastangų, bei sugebama valdyti savo mokymosi procesą, tačiau Valstybės pripažinti dokumentai nėra išduodami, tuo tarpu labai maža dali respondentų teigia, jog vertinamas jų mokykloje yra savivaldus mokymasis, nors toks mokymasis yra labai svarbus profesiniam tobulėjimui bei neatsiejamas nuo konkrečios darbo vietos, sprendžiamų problemų, individualių atvejų. Anot N. Kvedaraitės (2010), savivaldaus mokymosi procesai įprasmina pedagoginio personalo gebėjimą numatyti ir pasirinkti tinkamas mokymo(si) strategijas, valdyti mokymosi procesus, kurie vyksta tiek formalioje, tiek neformalioje individo veikloje.

Tačiau šiandieninėje visuomenėje ribos tarp mokymosi tipų tampa vis mažiau matomos, nes siekiama formalizuoti neformalųjį mokymą(si) bei tuo pačiu metu į formalųjį mokymą(si) įdiegti tam tikras neformalumo apraiškas (Colley, Hodkinson, Malcom, 2003), todėl tarp visų mokymo(si) tipų turi būti dermė.

Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose (2007), yra išskiriamos tokios kvalifikacijos tobulinimo(si) formos:

Kursai - išsamus ir kryptingas, ne mažiau kaip 30 val. trunkantis, mokymas pagal nustatytą privalomąją kvalifikacijos tobulinimo programą, tam tikrai veiklai arba pareigoms atlikti.

Seminarai - dėstytojo vadovaujama interaktyvi dalyvių sąveika pagal kvalifikacijos tobulinimo programą.

Konferencija - teorinis diskusinis susirinkimas, pasitarimas, trunkantis ne mažiau kaip 6 akademinės valandas ir vykdomas pagal programą.

Stažuotės - veikla, vykdoma pagal patvirtintą kvalifikacijos tobulinimo programą, kuria siekiama įgyti ar plėtoti praktinės veiklos kompetencijas, įgyti praktinės patirties.

Edukacinė išvyka - išvyka, kurios metu vykdoma kvalifikacijos tobulinimo programa ir įgyjamos, plėtojamos kompetencijos.

Projektinė veikla - veikla, orientuota į unikalų produktų ar paslaugų sukūrimą, švietimo inovacijų paiešką bei įgyvendinimą atitinkanti specialiuosius projektų reikalavimus.

Respondentų buvo teiraujama, kokios kvalifikacijos tobulinimo(si) formos, būdai pedagogams siūlomos dažniausiai (žr. 5 lentelę).

5 lentelė

Dažniausiai pedagogams siūlomos kvalifikacijos tobulinimo(si) formos (N = 266)

KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO(SI) FORMOS, BŪDAI	PEDAGOGAI (%)				
	Niekada	Labai retai	Kartais	Gana dažnai	Labai dažnai
Kursai	0,8	6,8	24,1	42,9	25,6
Seminarai	0	1,1	13,2	49,2	36,5
Konferencijos	1,9	10,9	38,3	38,3	10,5
Stažuotės	38,7	41,7	15	3,8	0,8
Edukacinės išvykos	9,4	31,2	39,5	16,5	3,4
Projektinė veikla	0,8	14,7	47,7	29,3	7,5
Tarpinstitucinis bendradarbiavimas	9	18	48,1	21,8	3

Išanalizavus duomenis matyti, jog beveik pusė respondentų teigia, kad kursai, seminarai bei konferencijos yra siūlomos gana dažnai. Beveik pusė respondentų nurodo, jog projektinė veikla bei tarpinstitucinis bendradarbiavimas yra siūlomi tik kartais, o trečdalis apklaustųjų teigia, jog kartais siūlomos yra edukacinės išvykos, tuo tarpu daugiau nei trečdalis apklaustųjų nurodo, jog stažuotės siūlomos pedagogams labai retai arba nesiūlomos visai, tačiau dėl šios kvalifikacijos tobulinimo(si) formos, situacija turėtų keistis, nes pagal LR Pedagogų

kvalifikacijos tobulinimo koncepciją (2012), kas 8 darbo metus pedagogas turi teisę gauti apmokamą vienerių metų trukmės kvalifikacijos tobulinimo stažuotę: universitetinės studijos, metodinių priemonių ir vadovėlių rengimas, vadovavimas švietimo projektams arba dalyvavimas juose, stažuotė užsienio švietimo įstaigoje, kuri turėtų vykti pagal švietimo įstaigos patvirtintą planą.

Atlikus įstaigų, teikiančių kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius analizę (Ugdymo plėtotės centras, Šiaulių miesto savivaldybės švietimo centras, Šiaulių universiteto Tęstinių studijų institutas ir pan.), respondentų duomenys pasitvirtino. Dažniausiai šios įstaigos siūlo kursus ir seminarus. O mažiausiai yra siūlomos edukacinės išvykos bei stažuotės.

Išsiaiškinus, kokios dažniausiai yra siūlomos kvalifikacijos tobulinimo(si) formos pedagogams, buvo teirujamasi, kokios kvalifikacijos tobulinimo(si) formos taikomos jų mokykloje dažniausiai (žr. 6 lentelę).

6 lentelė

Duomenų apie mokykloje taikomas kvalifikacijos tobulinimo(si) formas pasiskirstymas

(N=266)

KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO(SI) FORMOS, BŪDAI	PEDAGOGAI (%)				
	Niekada	Labai retai	Kartais	Gana dažnai	Labai dažnai
Kursai	4,1	7,1	23,3	42,9	22,6
Seminarai	0,4	4,5	15,4	47,7	32
Konferencijos	2,6	15	43,6	29,7	9
Stazuotės	45,9	41,4	9,4	2,6	0,8
Edukacinės išvykos	13,2	31,2	36,5	17,3	1,9
Veiklos refleksija	7,1	19,5	40,2	28,9	4,1
Projektinė veikla	3,8	11,7	42,1	38,3	4,1
Tarpinstitucinis bendradarbiavimas	8,6	17,7	41,7	30,5	1,5
Komandinė veikla	1,9	11,3	22,2	49,2	15,4
Dalyvavimas mokyklos strategijos projektavimo procesuose	5,3	11,3	41,4	35	7,1
Dalyvavimas mokyklos veiklos įsivertinimo procesuose	4,5	7,1	33,5	44,4	10,5

Išanalizavus gautus tyrimo duomenis, paaiškėjo, jog gana dažnai pedagogams yra siūlomos tokios kvalifikacijos tobulinimo(si) formos, kaip kurai (42,9 proc.), seminarai (47,7 proc.) bei komandinė veikla (49,2 proc.) ir dalyvavimas mokyklos veiklos įsivertinimo procesuose (44,4 proc.). Tuo tarpu veiklos refleksija (40,2 proc.), projektinė veikla (42,1 proc.), tarpinstitucinis bendradarbiavimas (41,7 proc.) ir dalyvavimas mokyklos strategijos projektavimo procesuose

(41,4 proc.) yra vykdomi tik kartais. Trečdalis respondentų teigia, jog labai retai yra siūlomos edukacinės išvykos, o beveik pusė respondentų teigia, jog stažuotės nesiūlomos visai.

Kaip matyti iš pateiktų tyrimo duomenų 5 ir 6 lentelėse, dažniausiai pedagogams yra siūlomos tradicinės kvalifikacijos tobulinimo(si) formos. Tai kursai ir seminarai, tuo tarpu edukacinės išvykos bei stažuotės siūlomos labai retai arba visai nesiūlomos.

Tyrimu buvo siekiama sužinoti, kokių kompetencijų ugdymui(si) per pastaruosius penkerius metus dažniausiai buvo siūlomi kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai. Tyrimo duomenys pateikti 7 lentelėje.

7 lentelė

Kvalifikacijos tobulinimo (si) renginių pasiskirstymas pagal ugdomas kompetencijas

(N = 266)

KOMPETENCIJŲ GRUPĖS	PEDAGOGAI (%)				
	Niekada	Labai retai	Kartais	Gana dažnai	Labai dažnai
Dalykinės kompetencijos	1,1	8,3	27,1	45,1	18,4
Metodinės kompetencijos	1,1	3,8	30,1	51,1	13,9
Pedagoginės – psichologinės kompetencijos	0,8	7,5	39,1	45,1	7,5
IKT taikymas ugdymo procese	2,3	8,6	25,6	52,6	10,9
Asmeninės kompetencijos	5,6	18,8	48,1	25,2	2,3
Vadybinių kompetencijos	12,8	24,4	41,4	20,3	1,1
Socialinės kompetencijos	3	11,7	53	29,3	3
Bendradarbiavimas su mokinio šeima	6	28,2	43,2	19,9	2,6
Veiklos kokybės vertinimas ir įsivertinimas	4,5	10,9	51,1	28,6	4,9
Projektinė veikla	3,8	13,5	49,6	30,5	2,6
Prevencinis darbas	4,9	15,8	45,5	32	1,9
Savivaldaus mokymosi organizavimas	7,9	23,3	51,5	16,9	0,4

Išanalizavus gautus tyrimo duomenis matyti, jog beveik pusė tyrime dalyvavusių pedagogų teigia, jog renginiai, kurie ugdo dalykines kompetencijas siūlomi gana dažnai. Šios kompetencijos yra labai svarbios siekiant kvalifikacinio laipsnio bet kurioje studijų disciplinoje ir glaudžiai susijusios su specifinėmis to dalyko žiniomis. Taip pat beveik pusė apklaustųjų teigia, jog gana dažnai yra siūlomi renginiai pedagoginių – psichologinių kompetencijų ugdymui(si). Šiek tiek daugiau nei pusė apklaustųjų teigia, jog gana dažnai ugdomos metodinės kompetencijos, kurios reikalingos planuoti, organizuoti darbą bei analizuoti jo rezultatus, sugebėjimas kaupti, valdyti ir gauti reikiamą informaciją, teikti pasiūlymus. Taip pat daugiau nei pusė apklaustųjų nurodo, jog gana dažnai siūlomas IKT taikymas ugdymo procese. Neveltui

vienas iš pagrindinių Lietuvos švietimo politikos prioritetinių tikslų – informacinės visuomenės kūrimas. Pedagogai turi gebėti naudoti informacines technologijas mokymo(si) procese.

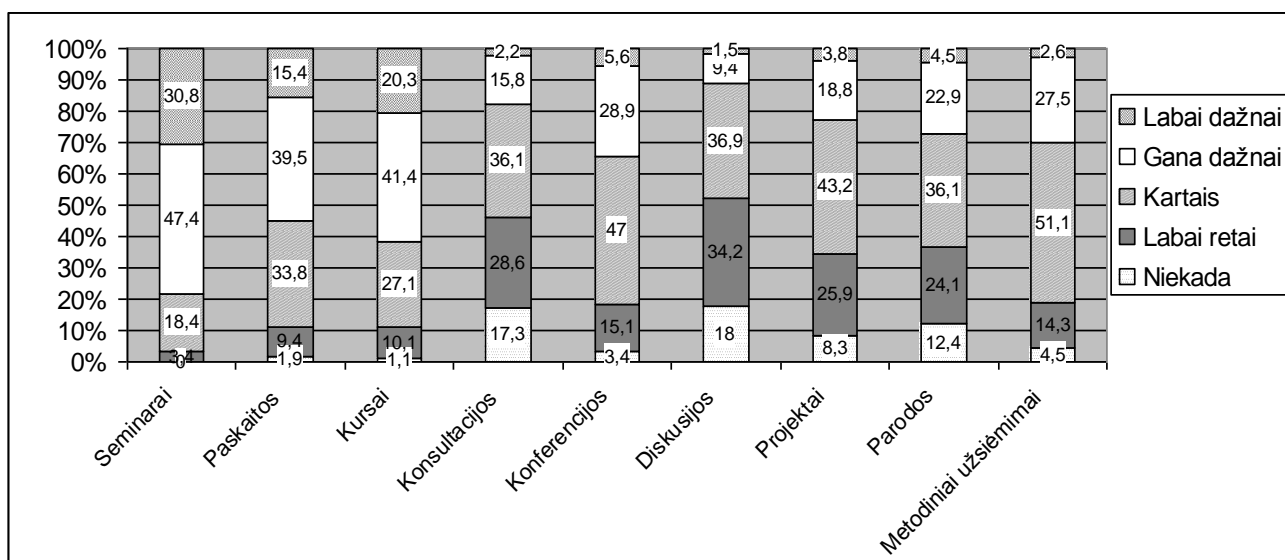
Beveik pusė apklaustųjų teigia, jog asmeninės kompetencijos, į kurias įeina tokios savybės kaip lyderystė, pasitikėjimas savimi, gebėjimas spęsti gyvenimiškas problemas yra siūlomos tik kartais. Taip pat vadybinės kompetencijos, pasak pusės apklaustųjų, yra siūlomos kartais, nors pedagogai yra tie žmonės, nuo kurių šiandien priklauso mokyklos ateitis, todėl turėtų būti labiau ugdoma ši kompetencija, kad jie patys galėtų priimti sprendimus, gebėtų koordinuoti organizacijos, grupės veiklą, mąstyti strategiškai. Šiek tiek daugiau nei pusė apklaustųjų pažymi, jog kartais siūlomos socialinės kompetencijos, kurios pasireiškia bendravimu su kolegomis, socialinės elgsenos įgūdžiais, pareigų bei atsakomybės suvokimu, o kaip teigiama LR Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje (2012), socialinės kompetencijos – pilietinis bei demokratinis sąmoningumas, visuomeninis aktyvumas, socialinis jautrumas, įskaitant labdaros ir paramos organizavimą, kitą pagalbą neįgaliesiems ir socialiai pažeidžiamiems asmenims. Renginiai, plėtojantys bendradarbiavimą su mokinio šeima, kaip teigia beveik pusė apklaustųjų, taip pat siūlomi tik kartais. Tačiau norint tolerancijos, rūpinimosi vieni kitais, pirmiausiai reikia sukurti palankias sąlygas. Visa mokyklos bendruomenė t.y. pedagogai, moksleiviai, administracija bei tėvai turi padėti kurti mokyklos kultūrą, ją plėtoti, nes jie visi yra vienodai atsakingi už ugdymosi bei asmenybės tobulėjimą. Daugiau nei pusė apklaustųjų, mano, jog veiklos kokybės vertinimo ir įsivertinimo kompetencijos yra siūlomos kartais. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. ISAK-607 yra pateiktos „Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo rekomendacijos“, kuriose nurodoma, kad mokykla pati pasirenka būdus, formas ir instrumentus, norėdama įsivertinti veiklos kokybę. Taip pat jame turi dalyvauti mokyklos bendruomenė (vadovas, mokyklos personalas, mokiniai ir tėvai), o įsivertinimo rezultatai naudojami vadybiniam sprendimams priimti, pedagogų kvalifikacijai tobulinti, jų kompetencijoms plėtoti, ugdymo proceso aprūpinimui gerinti. Apžvelgus Šiaulių miesto mokyklų internetinius puslapius, pastebėta, jog šių mokyklų veiklos įsivertinimas vykdomas remiantis „Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito tvarkos aprašu“ (2007) ir "Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito rekomendacijomis" (2009). Veiklą vertina įsivertinimo darbo grupė, taip pat parengiamas veiklos įsivertinimo darbo grupės veiklos planas, o vertinime dalyvauja pedagogai, mokiniai bei tėvai. Išanalizavus mokyklų prevencinį darbą, matyti, jog šiuo klausimu dirba socialinės pedagogės. Netgi tam tikras mėnuo ar savaitė mokyklose tradiciškai paskelbiama prevenciniu laikotarpiu. Yra sudaromi renginių planai, kuriuose nurodomas renginys, data, laikas, vieta, atsakingi asmenys bei vykdytojai. Mokiniai aktyviai dalyvauja tokiuose renginiuose, todėl ir mokytojai turi būti atitinkamai pasiruošę, būti kompetentingi šioje srityje, tačiau kaip teigia beveik pusė

respondentų, prevencinio darbo renginiai yra siūdomi tik kartais. Savivaldaus mokymosi organizavimo kompetencija taip pat, pasak daugiau nei pusės apklaustųjų, siūloma kartais, nors toks mokymasis žmogų skatina planuoti ir realizuoti savo mokymąsi, kaip sėkmingo gyvenimo kelio savivaldos veiksnį.

Dešimtuoju anketos klausimu, buvo siekiama sužinoti, kokie kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai yra siūdomi regioninio švietimo centro. Kaip teigiama jų internetiniame puslapyje, <http://www.svcentras.lt/apie-mus-1.phtml>, centras teikia reikalingą informacinę, ekspertinę ir konsultacinę pagalbą, kokybiškas edukacines bei kvalifikacijos kėlimo paslaugas. Taip pat rengia ir siūlo kvalifikacines programas, suteikia galimybę pedagogams skleisti pedagoginę patirtį, kuria ir įgyvendina mokymosi aplinkas, skirtas švietimo institucijų ir jų bendruomenės narių šiuolaikinių kompetencijų, padedančių efektyviai dalyvauti švietimo kaitoje, tobulinimui.

Šiaulių miesto savivaldybės švietimo centras, 2012 metais siūlo 157 kvalifikacijos tobulinimo programas. Išanalizavus jas, matyti, jog dažniausiai yra siūdomi seminarai, kursai, tačiau daugėja pasiūlymų dalyvauti diskusijose, metodinėse – praktinėse konferencijose, tai pat siūloma dalyvauti tarptautiniuose renginiuose. Tačiau pateikiamos programos yra 2012 metų, todėl negalima daryti bendros išvados, pagal vienų metų siūlomus renginius.

Pedagogų buvo teiraujama, kokius kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius siūlo regioninis švietimo centras (žr. 5 pav.).

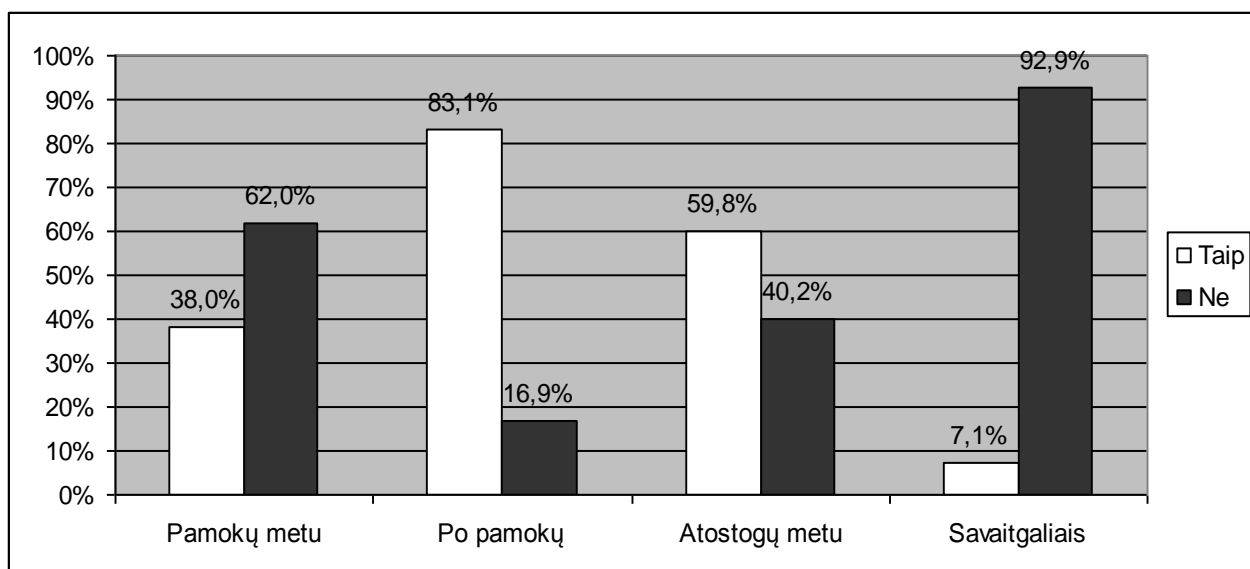
5 pav. Švietimo centro siūlomų kvalifikacijos tobulinimo renginių pasiskirstymas pagal formas (N = 266)

Išanalizavus gautus tyrimo duomenis paaiškėjo, jog beveik pusė apklaustųjų teigia, jog seminarai ir kursai yra organizuojami gana dažnai. Apie trečdalis respondentų nurodo, jog gana dažnai yra dėstomos paskaitos. Tuo tarpu daugiau nei pusė apklaustųjų nurodo, jog metodiniai

užsiėmimai yra siūlomi tik kartais. Konferencijos bei projektai, kaip teigia beveik pusė respondentų, taip pat siūlomi tik kartais. Labai panaši respondentų nuomonė apie konsultacijų, diskusijų bei parodų organizavimą regioniniame švietimo centre. Daugiau nei trečdalis pedagogų teigia, jog šie renginiai yra siūlomi tik kartais.

Nors švietimo centras nurodo, jog jo tikslai yra kurti į miesto poreikius orientuotą profesinio tobulinimosi modelį, sudaryti sąlygas pedagogams ir kitiems specialistams mokytis visą gyvenimą, skatinti pedagogų ir kitų specialistų kūrybiškumą ir pažangias iniciatyvas, tačiau pagal respondentų atsakymus bei švietimo centre pateiktas siūlomas programas, galima daryti išvadą, jog teikiami tik tradiciniai kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai, tokie kaip seminarai, kursai, paskaitos.

Respondentų buvo klausama, kada dažniausiai vyksta kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai (žr. 6 pav.).

6 pav. **Kvalifikacijos tobulinimo(si) laikas (N = 266)**

Dažniausiai, kaip nurodo didžioji dauguma respondentų, užsiėmimai vyksta po pamokų arba atostogų metu, nors išanalizavus institucijų, kurios siūlo kvalifikacijos tobulinimo renginius, pateikiamą informaciją, galima teigti, jog dauguma renginių yra siūlomi darbo dienomis pamokų metu. Laikas yra labai įvairus. Vieni prasideda nuo 10 val., kiti šiek tiek vėliau, tačiau tik trečdalis respondentų nurodo, jog kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai yra siūlomi pamokų metu, o šiek tiek daugiau nei pusė respondentų teigia, jog šie renginiai vyksta atostogų metu.

Taigi, pagal gautus tyrimo duomenis ir išanalizavus įvairių institucijų siūlomas programas, galima teigti, jog pedagogai pasirenka sau tinkamus, laisvu nuo pamokų metu siūlomus renginius. Tačiau yra pedagogų, kurie negali suderinti kvalifikacijos tobulinimo(si) renginių

laiko su pamokomis, todėl trečdalis apklaustų pedagogų renginius renkasi pamokų metu, o labai maža dalis ir savaitgaliais.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) kursus organizuojančių ir kitaip prie jų įgyvendinimo prisidedančių institucijų Lietuvoje yra gana daug. Tačiau ar pedagogai žino, iš kokių šaltinių galima sužinoti apie vykstančius kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius ir kaip dažnai jie pasinaudoja šių institucijų teikiama informacija? Kad būtų galima atsakyti į šiuos klausimus, pedagogams buvo pateikti devyni šaltiniai, ir buvo teiraujama, kaip dažnai jais naudojasi. Duomenys pateikti 8 lentelėje.

8 lentelė

Šaltiniai, iš kurių gaunama informacija apie vykstančius kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius (N = 266)

ŠALTINIAI	PEDAGOGAI (%)				
	Niekada	Labai retai	Kartais	Gana dažnai	Labai dažnai
Informacija teikiama Pedagogų profesinės raidos centre	5,3	9,0	30,5	38,0	17,3
Informacija teikiama Mokytojų kompetencijos centruose	9,8	10,9	36,5	33,8	9,0
Universitetų internetinėse svetainėse	9,4	13,9	40,2	28,9	7,5
Savivaldybių mokytojų švietimo centruose	6,4	7,5	31,6	35,0	19,5
Įvairiose nevyriausybiniuose organizacijose	15,4	30,8	39,1	13,2	1,5
Konsultavimo ir orientavimo sistemoje AIKOS	17,3	16,9	41,7	22,2	1,9
Skelbia mokykla	0,4	4,1	11,7	45,1	38,7
Informaciją randu mokytojams skirtoje spaudoje	3,0	8,6	36,8	38,3	13,2
Iš kolegų mokytojų	0,8	3,8	28,2	51,1	16,2

LR Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose (2010), yra nurodoma, jog, kvalifikacijos tobulinimą organizuoja ir vykdo Švietimo ir mokslo ministerija, Ugdymo plėtotės centras, kvalifikacijos tobulinimo institucijos, mokyklos ir kiti švietimo teikėjai, turintys teisę vykdyti kvalifikacijos tobulinimą. Kiekvienas jų turi savo funkcijas.

Ugdymo plėtotės centras turi skleisti informaciją apie švietimo politiką, metodines naujoves ir medžiagą, vykdyti vadovų ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimo kokybės stebėseną, taip pat organizuoti ir koordinuoti kvalifikacijos tobulinimo institucijų ir kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimą, skelbti informaciją apie akredituotas kvalifikacijos tobulinimo institucijas ir kvalifikacijos tobulinimo programas, teikti metodinę pagalbą kvalifikacijos tobulinimo institucijoms ir programų rengėjams, rengti ir vykdyti kvalifikacijos tobulinimo programas ir projektus pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos strateginius veiklos planus ir švietimo įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius, rengti švietimo konsultantus, tobulinti jų kvalifikaciją Švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka, rengti lektorius, gebančius perteikti švietimo kaitos naujoves bei vykdyti tarptautinį bendradarbiavimą kvalifikacijos tobulinimo srityje.

Kvalifikacijos tobulinimo institucijos tiria ir analizuoja vadovų ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius, rengia kvalifikacijos tobulinimo programas ir organizuoja Vadovų ir Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo renginius, viešai skelbia informaciją apie vykdomas kvalifikacijos tobulinimo programas ir jų akreditavimą, organizuojamus kvalifikacijos tobulinimo renginius, nustato kvalifikacijos tobulinimo programų rengimo, vertinimo, renginių organizavimo tvarką, organizuoja metodinę veiklą, teikia metodinę pagalbą vadovams ir mokytojams ir skleidžia gerąją jų darbo patirtį, dalyvauja vadovų, mokytojų ir užsienio šalių mokytojų, vadovų ir specialistų mainų programose jų kvalifikacijai tobulinti, organizuoja švietimo konsultantų veiklą regione, užtikrina organizuojamų renginių kokybę, išduoda kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimus ir pažymas.

Mokyklos tiria mokyklos vadovų ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius ir nustato prioritetus, planuoja jų kvalifikacijos tobulinimą, teisės aktų nustatyta tvarka sudaro sąlygas vadovams ir mokytojams tobulinti kvalifikaciją, bendradarbiauja su kvalifikacijos tobulinimo institucijomis, teikia joms siūlymų ir pageidavimų dėl kvalifikacijos tobulinimo organizavimo, užtikrina mokinio krepšelio ir kitų lėšų, skirtų kvalifikacijai tobulinti, racionalų panaudojimą, analizuoja, kaip jie kvalifikacijos tobulinimo metu įgytas kompetencijas pritaiko profesinėje veikloje ir mokinių ugdymo kokybei gerinti.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. ISAK-1358 „Dėl Švietimo plėtotės centro, Mokytojų kompetencijos centro ir Pedagogų profesinės raidos centro reorganizavimo“ 1 punktu, nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. sujungimo būdu Švietimo plėtotės centras, Mokytojų kompetencijos centras ir Pedagogų profesinės raidos centras reorganizuotas ir pagal reorganizavimo sąlygų, patvirtintų aukščiau minėtu įsakymu, 4 straipsnį visas reorganizuojamų įstaigų teises ir pareigas bei turtą perima naujas juridinis asmuo - Ugdymo plėtotės centras.

Pedagogų profesinės raidos centre (dabar Ugdymo plėtotės centras), trečdalis respondentų gana dažnai randa reikiamą informaciją apie vykstančius renginius. Čia renginiai vyksta besiatestuojantiems pedagogams, įvairių švietimo institucijų atstovams, mokyklų vadovams, ikimokyklinio ugdymo specialistams. 2012 m. Balandžio – gruodžio mėnesiais yra siūlomi 23 kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai.

Kaip teigia beveik pusė apklaustųjų, universitetų internetinėse svetainėse jie tik kartais randa reikiamos informacijos. Šiaulių universiteto Tęstinių studijų instituto internetiniame puslapyje yra pateikiamos siūlomos programos pedagogams tobulinti savo kvalifikaciją. Rengiami seminarai, kursai, atestaciniai kursai, perkvalifikavimo studijos ir pan. Suteikiama pilna informacija apie vykstančius renginius: nurodoma data, laikas, renginių forma bei pavadinimai.

Dar vienas šaltinis iš kurio pedagogai gali gauti informacijos apie vykstančius renginius yra AIKOS. Kaip matyti iš pateiktų rezultatų, beveik pusė respondentų teigia, jog iš šio šaltinio informaciją gauna taip pat tik kartais. AIKOS - tai integruota, atvira, nekomercinė sistema, kurios pagrindinis tikslas – teikti aktualią, kokybišką informaciją apie mokymosi galimybes Lietuvoje. Ši sistema sukuria plačias galimybes ieškoti reikalingos informacijos apie profesijas, kvalifikacijas, studijų ir mokymo programas, švietimo ir mokslo institucijas ir priėmimo taisykles, mokymo licencijas, sudaro vartotojams galimybę pateikti klausimą konsultantui ir gauti į jį atsakymą, rengti apklausas, mokytis nuotoliniu būdu ir kita.

Mokyklose skirtingai pateikiama informacija apie pedagogų kvalifikacijos tobulinimą(si). Vienų mokyklų internetiniuose puslapiuose yra atskira skiltis „Kvalifikacijos tobulinimas“, kuriame pateikiama kvalifikacijos tobulinimo planas, tvarkos aprašas, nuorodos į internetinius puslapius, susijusius su kvalifikacijos tobulinimu. Tuo tarpu kitose mokyklose, patiems pedagogams reikia atsirinkti ir susirasti savo mokyklos internetiniame puslapyje pateiktą informaciją, nes ji pateikiama bendrai prie mokykloje vykdomos veiklos tiek mokiniams, tiek pedagogams. Taip pat daugumoje mokyklų pateikiama informacija ir apie kituose miestuose vykstančius renginius, tarptautinius projektus. Išanalizavus gautus tyrimo duomenis, paaiškėjo, jog beveik pusė apklaustųjų nurodo, jog mokyklose gana dažnai yra teikiama informacija apie vykstančius renginius. Šiek tiek daugiau nei pusė respondentų teigia, jog iš kolegų pedagogų yra gana dažnai gaunama informacija, o pedagogams skirtoje spaudoje, gauna informaciją apie kvalifikacijos tobulinimui vykstančius renginius trečdalis pedagogų.

Kaip teigiama LR Švietimo gairėse (2003), mokytojo profesijai yra keliami iš esmės nauji socialiniai, pedagoginiai ir dalykiniai reikalavimai. Pedagogui būtini geri informaciniai ir komunikaciniai įgūdžiai, šiuolaikinė socialinė kompetencija, geras orientavimasis šiandieninėje švietimo kaitoje, aktyvi bei savarankiška pilietinė laikysena. Pedagogas turi gebėti nuolat

mokyti ir padėti tai daryti kitiems, kritiškai mąstyti, spręsti šiandienos problemas, būti atviras naujoms idėjoms, patirčiai ir skatinti kitų atvirumą, būti kūrybišku, bendradarbiauti, dirbti komandoje ir kita. Taip pat padedama išplėtoti vadybinius, tiriamojo darbo bei darbo komandoje įgūdžius, kurie reikalingi savarankiškam vertinimui ir mokyklos darbo kokybės tobulinimui. Stiprinamas informacinis, kompiuterinis mokytojų raštingumas. Dėl šių priežasčių, pedagogui turi būti aktualus visų kompetencijų ugdymas.

Taigi, norint išsiaiškinti, kokios kompetencijos pedagogams yra aktualiausios, buvo pateiktas klausimas, kurį sudarė vienuolika kompetencijų. (žr. 9 lentelę).

9 lentelė

Kompetencijų tobulinimo(si) aktualumo raiška (N = 266)

KOMPETENCIJOS	PEDAGOGAI (%)			
	Labai aktualus	Labiau aktualus, nei neaktualus	Labiau neaktualus, nei aktualus	Visiškai neaktualus
Dalykinės kompetencijos	73,7	21,4	3,8	1,1
Metodinės kompetencijos	62,8	31,2	6,0	0
Pedagoginės – psichologinės	56,4	36,1	7,5	0
IKT taikymas ugdymo procese	38,7	47,4	13,2	0,8
Asmeninės kompetencijos	24,4	54,5	18,0	3,0
Vadybinės kompetencijos	15,8	47,0	31,6	5,6
Socialinės kompetencijos	30,8	53,8	13,2	2,3
Bendradarbiavimo su mokinio šeima	36,5	50,8	10,9	1,9
Veiklos kokybės vertinimas ir įsivertinimas	27,4	50,4	19,9	2,3
Projektinė veikla	25,6	53,0	18,0	3,4
Prevencinis darbas	18,0	54,5	24,4	3,0

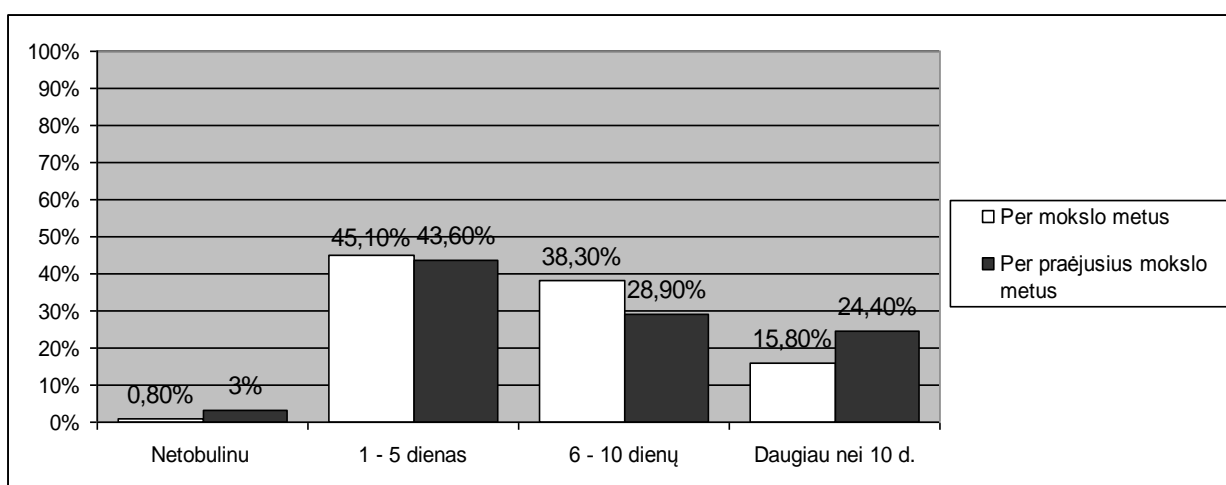
Atlikus tyrimo analizę paaiškėjo, jog didžiajai daliai apklaustųjų, aktualiausios yra dalykinės (73,7 proc.), metodinės (62,8 proc.) ir pedagoginės – psichologinės (56,4 proc.) kompetencijos. Tuo tarpu labiau aktualios nei neaktualios beveik pusei respondentų yra IKT taikymo ugdymo procese (47,4 proc.), bendradarbiavimo su mokinio šeima (50,8 proc.) bei šiek tiek daugiau nei pusei apklaustųjų socialinės kompetencijos (53,8 proc.). Anot pusės apklaustųjų pedagogų veiklos kokybės vertinimo ir įsivertinimo (50,4 proc.), projektinės veiklos (53 proc.) ir asmeninės kompetencijos (54,5 proc.), o taip pat prevencinės veiklos organizavimo (54,5 proc.) ir vadybinės kompetencijos (47 proc.) jiems yra labiau aktualios, nei neaktualios.

Norint išsiaiškinti, ar kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius organizuojančios įstaigos sudaro programas atsižvelgdamos į tai, kas yra aktualiausia pedagogams, buvo atlikta Šiaulių miesto savivaldybės švietimo centro teikiamų renginių analizė. Kaip pateikta šios įstaigos

internetiniame puslapyje, dalykinių kompetencijų ugdymui yra siūloma 19, pedagoginių - psichologinių - 47, IKT - 35, o vadybinių kompetencijų ugdymui 28 renginiai.

Taigi, kaip matome, daugiausiai yra siūloma renginių, kurie ugdo pedagogines – psichologines ir IKT kompetencijas, nors atsižvelgiant į mokytojų poreikius, jiems aktualiausias yra dalykinės, metodinės ir pedagoginės – psichologinės kompetencijos. Todėl reikia pabrėžti, jog įstaigos, atsakingos už pedagogų kvalifikacijos kėlimo programas, turėtų labiau atsižvelgti į pedagogų lūkesčius, užtikrinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) renginių pasiūlos bei paklausos dermę.

Tyrimo metu pedagogų buvo teiraujama, kaip dažnai jie tobulina savo kvalifikaciją per mokslo metus ir per praėjusius mokslo metus (žr. 7 pav.).

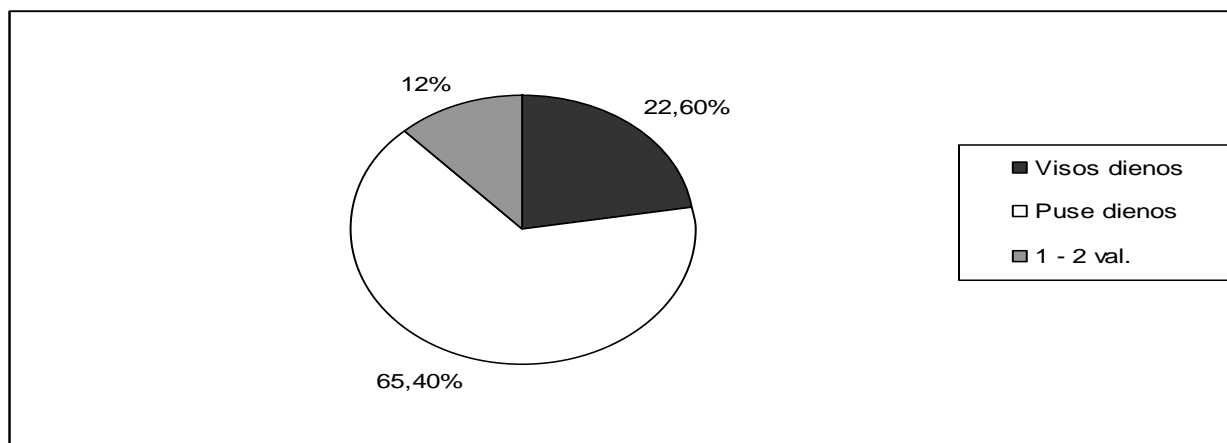
7 pav. **Kvalifikacijos tobulinimo(si) trukmės pasiskirstymas mokslo metais (N = 266)**

Palyginus gautus duomenis matyti, kad tiek per šiuos mokslo metus, tiek per praėjusius, beveik pusė apklaustųjų pedagogų kvalifikaciją tobulina 1 – 5 dienas, o trečdalis respondentų 6 – 10 dienų. Tik beveik ketvirtadalis pedagogų tobulina savo kvalifikaciją daugiau nei 10 dienų, o respondentų, kurie netobulina savo kvalifikacijos yra tokia maža dalis, kad net būtų galima teigti, jog tokių pedagogų visai nėra.

Iki naujos programos (LR pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, 2012), per 5 metus pedagogui buvo skiriama ne mažiau kaip 2 mėnesių trukmės laikas, dabar pedagogas per 4 metus turės surinkti tam tikrą taškų sumą. Jų skaičiavimo prielaida – ne mažiau, kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, o tai sudaro 40 valandų kontaktinio darbo per vienerius arba 160 valandų per ketverius metus.

Atsižvelgint į naują tvarką ir išanalizavus gautus rezultatus, galima teigti, jog pedagogai tenkina reikalavimus, iškeltus kvalifikacijos tobulinimo(si) trukmės atžvilgiu per vienerius metus.

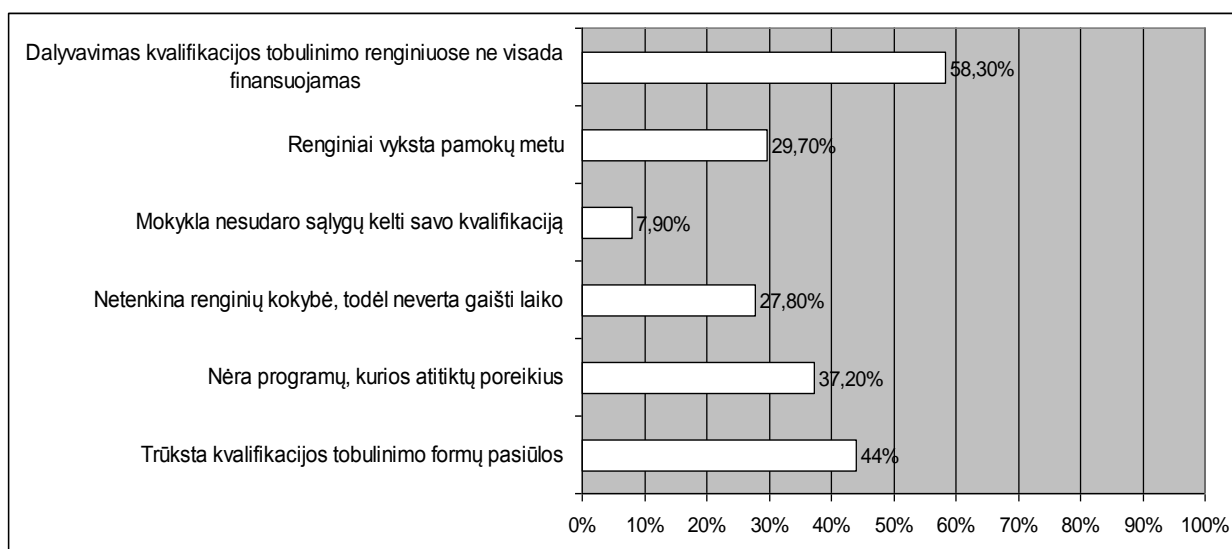
Analizuojant siūlomus pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius pastebėta, jog dažniausiai siūlomi 6 val. trukmės renginiai. Taip pat siūlomi ir ilgesnės trukmės: 12, 20, 40, 48, 60 valandų renginiai, kurie išskirstyti per kelias dienas. Trukmė yra skaičiuojama akademinėmis valandomis – 45min. Vienos kvalifikacijos tobulinimo dienos trukmę atitinka kvalifikacijos tobulinimo renginys, kurio trukmė ne mažesnė kaip 6 akademinės valandos. Respondentų buvo teiraujamas, kokia jiems yra priimtinausia kvalifikacijos tobulinimo(si) trukmė. Apdoroti duomenys pateikti 8 pav.

8 pav. **Pedagogams priimtinausia kvalifikacijos tobulinimosi renginių trukmė (N = 266)**

Kaip matyti pateiktame paveiksle (žr. 8 pav.), daugiau nei pusė pedagogų teigia, jog priimtinausia mokymų/tobulinimosi renginių trukmė yra pusė dienos, t.y apie 4 – 5val., o tai sudaro vieną kvalifikacijos tobulinimo(si) dieną. Ketvirtadalis apklaustųjų teigia, jog jiems priimtinausia yra visos dienos mokymo(si) trukmė, o mažiausiai priimtina 1 – 2 val. kvalifikacijos tobulinimo(si) kursų trukmė, tačiau analizuojant kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius nebuvo pastebėta programų, kurių trukmė būtų 1 – 2 val. Trumpiausi renginiai – 6 akademinės valandos.

Tyrimo metu siekta identifikuoti, su kokiais sunkumais susiduria pedagogai, norėdami tobulinti savo kvalifikaciją (žr. 9 pav.).

9 pav. Su kvalifikacijos tobulinimu(si) susiję sunkumai (N = 266)

Kaip matyti iš pateiktų duomenų, daugiau nei pusei respondentų pagrindinė problema yra finansiniai sunkumai, nes, kvalifikacijos tobulinimo renginiai ne visada yra finansuojami. Analizuojant įvairių įstaigų pateikiamą informaciją apie kvalifikacijos tobulinom(si) renginius, paaiškėjo, kad daugiausiai siūlomų programų yra mokamos. Šiaulių miesto savivaldybės švietimo centro internetiniame puslapyje nurodomas dalyvio mokestis, kuris svyruoja nuo 30 iki 160 lt. Ugdymo plėtotės centre iš 23 siūlomų renginių balandžio – gruodžio mėn., tik vienas renginys yra nemokamas. Dalyvio mokestis už vieną dieną – 50 Lt (60 Lt už renginius su informacinių technologijų priemonėmis: kompiuteriais), taip pat yra nurodoma, jog apmokėti renginius gali ir mokykla. Šiaulių universiteto Tęstinių studijų institute rengiamų studijų kainos svyruoja nuo keliasdešimt litų iki kelių šimtų priklausomai nuo studijų trukmės, formos, temos ir pan. Tačiau taip pat nurodoma, kad apmokėti už kursus galima ir iš kvalifikacijos tobulinimui skirtų lėšų. Kaip teigiama LR Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose (2005), vadovų ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimas gali būti finansuojamas iš valstybės biudžeto ir savivaldybių skiriamų biudžetinių lėšų, juridinių ar fizinių asmenų, pačių kvalifikacijos tobulinimo renginių dalyvių lėšomis bei kitų šaltinių lėšomis, taip pat kvalifikacijos tobulinimo programoms, vykdomoms ne Lietuvos Respublikos teritorijoje, gali būti naudojamos mokinio krepšelio lėšos tik akreditavus kvalifikacijos tobulinimo programą.

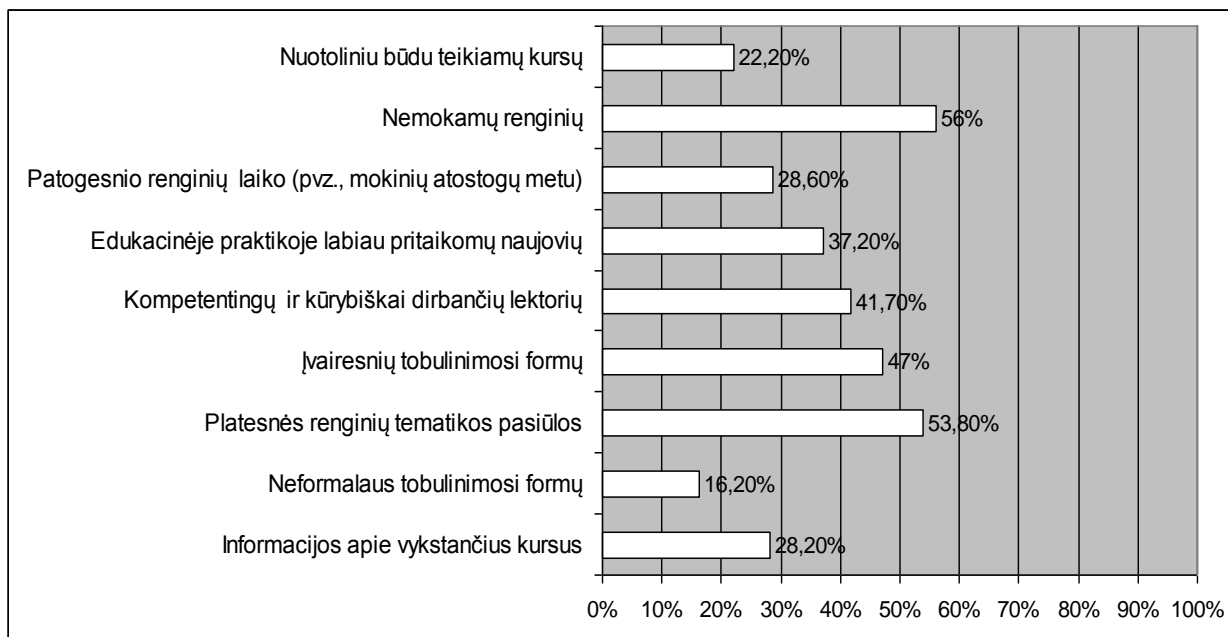
Beveik pusė apklaustų respondentų teigia, jog trūksta siūlomų renginių ir programų, kurie atitiktų respondentų poreikius. Beveik trečdaliui apklsustųjų, sunkumus sukelia renginiai, vykstantys pamokų metu, nors kaip respondentai atsakė į vienuoliktą klausimą, kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai pakankamai dažnai vyksta pamokų metu, todėl iš gautų rezultatų galima

spřesti, kad pedagogams tai sunkumų nesukelia. Aktuali respondentų nurodoma problema- renginių kokybė, nors kiekvieno poreikiai, norai yra skirtingi ir ją išmatuoti yra labai sunku, bei mokyklos sudaromos sąlygos kelti kvalifikaciją sunkumų nesudaro. Dauguma Šiaulių miesto mokyklų suteikia visą reikiamą informaciją pedagogams, norintiems kelti savo kvalifikaciją, pateikdamos planus, tvarkos aprašus, nuorodas į internetinius puslapius, susijusius su kvalifikacijos tobulinimu bei vykstančius tarptautinius renginius.

R. Ališauskienės, L. Ušeckienės (2010) atliktame tyrime, kuriame buvo analizuojami pedagogų tęstinio mokymo(si) poreikiai bei motyvai, tiriamieji kaip didžiausią profesinio tobulėjimo trukdį taip pat įvardijo lėšų stoką, pabrėždami, jog savivaldybės labai mažai skiria tam lėšų. Tai pat dar vienas aspektas – laiko stoka bei seminarų trūkumas.

Galima teigti, kad pedagogai įvardija labai panašius sunkumus, su kuriais susiduria norėdami tobulinti savo kvalifikaciją, bet vis dėlto, atlikus tiek tyrimo analizę, tiek atsižvelgiant į kitų autorių atliktus tyrimus bei institucijų, teikiančių kvalifikacijos tobulinimo(si) paslaugas pagrindinė problema yra įvardijama kvalifikacinių renginių finansavimas, nes mokinių krepšelio lėšų tam nepakanka. Dėl šios priežasties tiek mokyklos, tiek savivaldybės, ar kitos institucijos, galinančios paremti kvalifikacijos tobulinimą(si) turėtų labiau atsižvelgti į šią problemą, racionaliau skirstyti lėšas, ieškoti galimų problemos sprendimo variantų.

Respondentų buvo teirujamasi, ko, jų manymu, labiausiai trūksta organizuojant kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius. Atlikus tyrimo duomenų analizę, nustatyta, jog labai panašiai respondentai vertina tiek sunkumus, su kuriais susiduria keldami savo kvalifikaciją, tiek renginių organizavimo trūkumus (žr. 10 pav.).

10 pav. **Kvalifikacijos tobulinimo(si) renginių organizavimo trūkumai (N = 266)**

Daugiau nei pusė apklaustųjų, kaip didžiausius kvalifikacijos tobulinimo(si) renginių organizavimo trūkumus respondentai įvardija nemokamų renginių stoka. Išanalizavus įvairių institucijų siūlomus kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius, galima teigti, jog dauguma jų yra mokami. Šiaulių miesto savivaldybės Švietimo centro internetiniame puslapyje nurodomas dalyvio mokestis, Šiaulių Tęstinių studijų institute, nurodomos kursų kainos, kurios svyruoja nuo keliasdešimt iki kelių šimtų litų. Tai pat kaip vienas didžiausių trūkumų yra įvardijamas kompetentingų bei kūrybiškai dirbančių lektorių stoka (41,7 proc.).

Šiaulių miesto savivaldybės Švietimo centras siūlo programas iš tokių sričių kaip vadyba, psichologija – pedagogika, integruotas ugdymas, specialusis ugdymas, taip pat rengiami dalykiniai seminarai, IKT, tačiau daugiau nei pusė apklaustų pedagogų, pasigenda platesnės renginių tematikos pasiūlos bei įvairesnių tobulinimosi formų, nes daugiausiai, kaip nurodė pedagogai (duomenys pateikti 5 lentelėje.), yra siūlomi kursai, seminarai bei konferencijos.

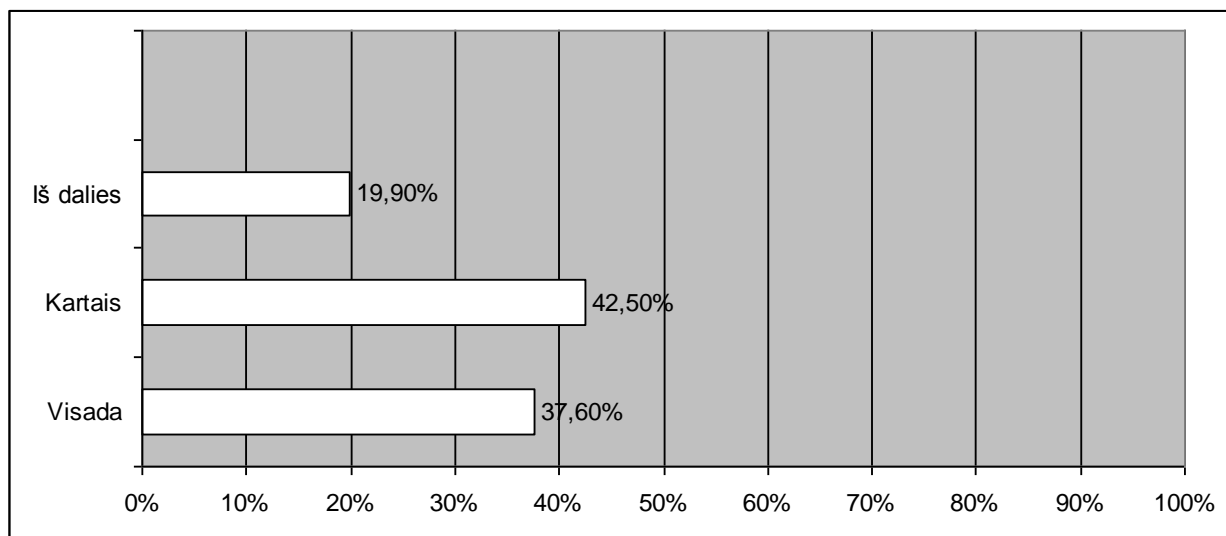
Ketvirtadalis respondentų, kaip dar vieną trūkumą įvardija nuotoliniu būdu teikiamų kursų stoka, patogesnio renginių laiko bei informacijos apie vykstančius kursus, trečdalis apklaustųjų nurodo, jog trūksta edukacinėje praktikoje labiau pritaikomų naujovių, tuo tarpu labai maža dalis kaip galimą trūkumą, kuris pasireiškia kvalifikacijos tobulinimo(si) organizavime, nurodo neformalaus tobulinimosi formų stoka (16,2 proc.).

Reikalavimų darbuotojų profesionalumui kaita skatina mokyklas nuolat analizuoti, kokie mokymo metodai, turinys geriausiai tinka siekiant teorinio ugdymo bei praktinių įgūdžių lavinimo vienovės. Nauja ugdymo paradigma reikalauja keisti prioritetus ir ugdymo procesą organizuoti įvertinant individualius poreikius ir galimybes (Jocienė, 2007).

Švietimo politiko kūrėjai, anot R. Guskey Thomas (2004), mano, kad jei yra patenkinamos visos organizacinės sąlygos, tai išėję iš profesinio tobulinimo(si) renginio, dalyviai, tai, ką išmoko, galės sėkmingai diegti praktikoje. Tačiau tai vyksta retai. Pritaikyti naujas idėjas yra sunkus procesas, kuriam reikia laiko ir papildomų pastangų. Net bihevioristai ir kognityvistai kartu sutinka, jog naujos žinios negali būti iš karto efektyviai pritaikytos praktikoje, kitaip jie persistengia taikydami tas žinias, elgiasi neteisingai.

Kaip teigiama „Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose“ (2007), viena iš profesinio mokymo institucijos funkcijų yra analizuoti, kaip pedagoginiai darbuotojai kvalifikacijos tobulinimo metu įgytas kompetencijas pritaiko savo praktinei veiklai ir mokinių ugdymo kokybei gerinti. Tuo tarpu „Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose“ (2010), nurodoma, jog vienas iš uždavinių yra skatinti, kad vadovai ir mokytojai kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytas žinias ir gebėjimus aktyviai taikytų savo praktinėje veikloje, ir didinti jų atsakomybę už ugdymo kokybę.

Žemiau pateikti gauti tyrimo duomenys, kaip dažnai pedagogai pritaiko įgytas žinias ugdymo praktikoje (žr. 11 pav.).

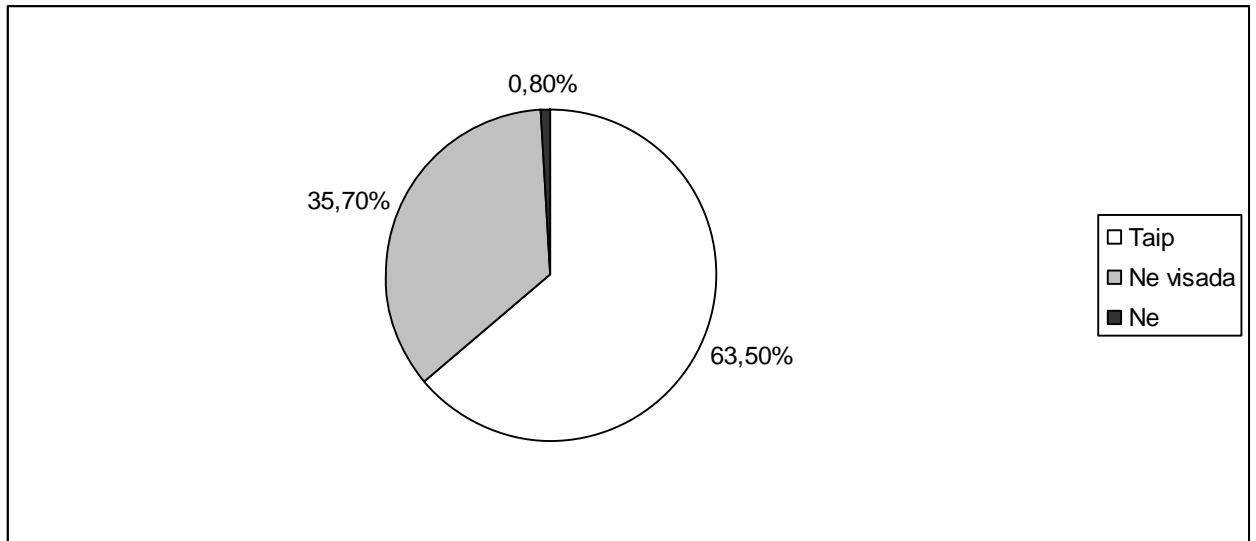
11 pav. **Žinių pritaikomumas ugdymo praktikoje (N = 266)**

Beveik pusė apklaustųjų, žinias ugdymo praktikoje pritaiko tik kartais, trečdalis apklaustųjų visada, o maža dalis pedagogų tik iš dalies pritaiko žinias ugdymo praktikoje.

Atsižvelgiant į gautus tyrimo rezultatus, galima teigti, jog ne veltui mokslininkai teigia, jog nėra taip lengva įgytas žinias iš karto pritaikyti praktikoje. Visa tai reikalauja daug darbo, įgūdžių bei noro ir tai matyti iš respondentų pateiktų atsakymų.

Kaip teigiama „Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose“ (2010), kvalifikacijos tobulinimo tikslas – sudaryti sąlygas ir skatinti vadovus ir mokytojus įgyti ir plėtoti profesines ir kitas kompetencijas, siekiant aukštos ugdymo kokybės. Tai pat tai nurodoma ir atskirų institucijų, teikiančių kvalifikacijos tobulinimo(si) paslaugas internetiniuose puslapiuose. Pavyzdžiui, Šiaulių miesto savivaldybės švietimo centro vienas iš tikslų yra sudaryti sąlygas pedagogams ir kitiems specialistams mokytis visą gyvenimą. Ugdymo plėtotės centre taip pat yra vykdomi įvairūs renginiai, kurių tikslas yra skatinti mokytojus vystyti, tobulėti, ugdyti dalykines žinias ir pan.

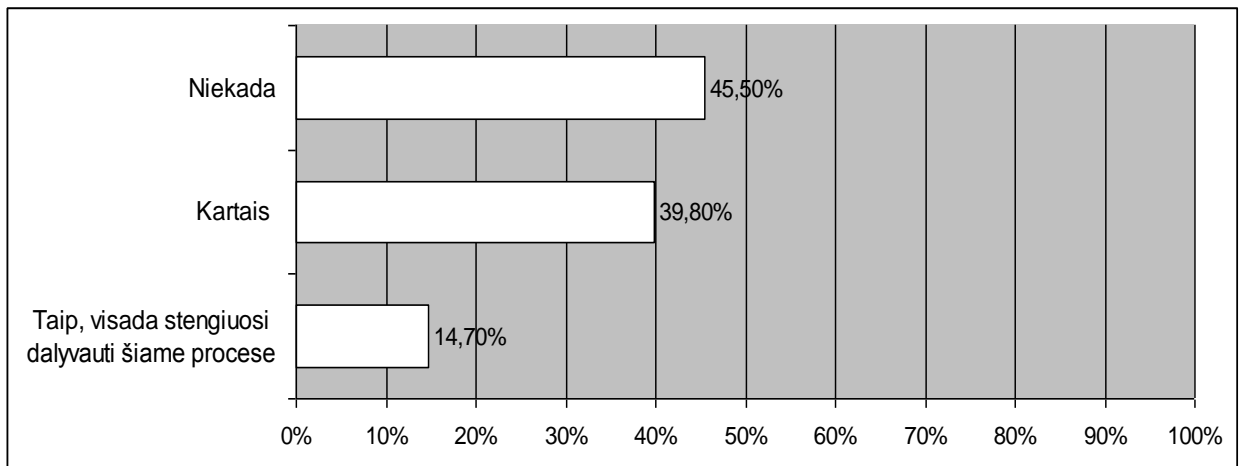
Tyrimu siekta išsiaiškinti, ar jiems yra sudaromos sąlygos tobulinti savo kvalifikaciją. Gauti tyrimo rezultatai pateikti 12 paveiksle.

12 pav. **Sąlygų sudarymas tobulinti kvalifikaciją (N = 266)**

Didžioji dalis respondentų pažymi, jog jiems yra sudaromos sąlygos tobulinti savo kvalifikaciją (63,5 proc.), trečdalis apklaustųjų teigia, jog ne visada yra sudaromos sąlygos tobulinti savo kvalifikaciją ir tik labai maža dalis konstatuoja, jog jiems visiškai nesudaromos sąlygos (0,8 proc.).

Pedagogų buvo teirujamasi, ar jiems yra tekę kurti, teikti bei vykdyti kvalifikacijos tobulinimo programų projektus. Gauti tyrimo duomenis pateikti 13 paveiksle.

13 pav. **Pedagogų įsitraukimas į kvalifikacijos tobulinimo programų kūrimą (N = 266)**

Kaip matyti iš pateiktų duomenų, beveik pusė respondentų nėra prisidėję prie programų kūrimo, daugiau nei trečdalis respondentų teigia, jog kartais prisideda prie tokių programų, o pedagogų, kurie visada stengiasi dalyvauti tokiaame procese yra labai maža dalis (14,7 proc.).

Iš gautų tyrimo rezultatų matyti, kad pedagogams trūksta iniciatyvos dalyvauti tokių projektų kūrimo, nes jiems yra sudaromos visos sąlygos, teikiama visa reikiama informacija. K.

Pukelis, I. Savickienė ir A. Fokienė yra parengę „Profesijos pedagogų kvalifikacijos kėlimo programų rengimo metodologiją“ (2009), kurioje aptariami principai, kuriais grindžiama metodologija, analizuojamos programos kūrimo ir tobulinimo procedūros, dalyviai, taip pat aptariama, kaip turi būti užtikrinama tokių programų kokybė. Mokytojų kompetencijos centras taip pat pateikia patarimus rengiantiems mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programas (2008). Leidinyje pateikiamos programos struktūrinės dalys, patarimai, kaip formuluoti pavadinimą, kaip rašyti programos anotaciją, aptaria tikslų bei uždavinių formulavimą, turinio sudarymą, pateikiami klausimai, kurie padeda įsivertinti programą ir pan.

Pedagogų buvo prašoma įvertinti kvalifikacijos tobulinimo sistemą pagal atskirus kriterijus (žr. 10 lentelę).

10 lentelė

Kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos vertinimas (N = 266)

KRITERIJAI	PEDAGOGAI (%)				
	Labai blogai	Blogai	Patenkinamai	Gerai	Labai gerai
Prieinamumas	0,8	4,1	42,9	48,1	4,1
Kokybė	0,8	4,1	53,8	39,5	1,9
Renginių formų įvairovė	0	5,3	66,2	25,6	3,0
Tematikos aktualumas	0,4	4,9	55,3	38,0	1,5
Renginių tematikos naujumas	0,4	7,1	59,0	33,1	0,4
Sąsajos su ugdymo praktika	0	11,7	53,4	33,8	1,1
Lektorių kompetencijos	1,1	3,0	44,0	48,5	3,4
Organizavimo kokybė	0	3,8	38,7	54,5	3,0
Kaina	5,6	22,6	48,9	20,7	2,3
Renginio vieta	2,3	8,6	37,2	48,1	3,8

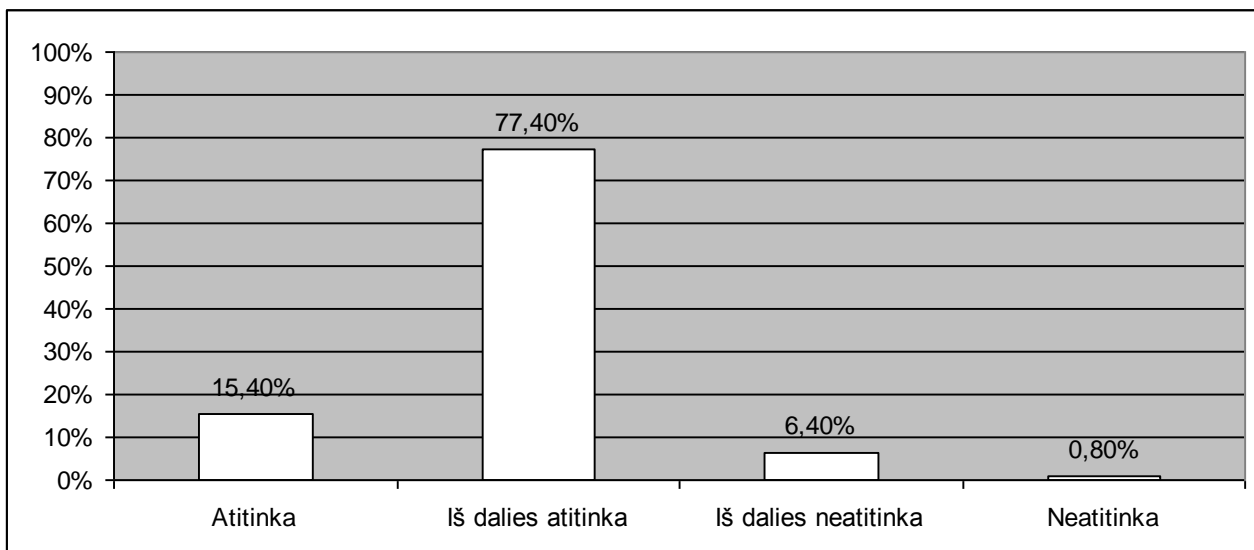
Kaip matyti iš pateiktų tyrimo rezultatų, beveik pusė respondentų vieną iš pateiktų kriterijų – prieinamumą, vertina gerai. Kaip nurodo Ugdymo plėtotės centras, Lietuvoje yra 56 regioniniai ir universitetų švietimo centrai ir 29 kitos institucijos, vykdančios mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą(si). Išanalizavus įvairių institucijų internetinius puslapius, galima teigti, jog kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai tikrai yra prieinami: jie aiškiai pateikiami, nurodomi programų pavadinimai, trukmė, pradžios laikas. Taip pat yra nurodomi adresai, norint gauti išsamesnę informaciją. Ugdymo plėtotės centre yra pateikiama įvykusių renginių medžiaga.

Dar vienas iš kriterijų, kurį beveik pusė apklaustųjų įvertino gerai yra lektorių kompetencijos (48,5 proc.), bei renginio vieta (48,1 proc.), o šiek tiek daugiau nei pusė pedagogų gerai įvertino organizavimo kokybę (54,5 proc.). Visi renginiai paprastai vyksta toje institucijoje, kuri tai siūlo, tačiau kai kurios sudaro galimybę surinkus didesnę (pvz.; 25 žmonių) grupę, rengti užsakovų pageidaujamoje vietoje. Daugiau nei pusė respondentų, kvalifikacijos tobulinimo(si) renginių kokybę (53,8 proc.), formų įvairovę (66,2 proc.) vertina tik patenkinamai, o kaip jau buvo analizuota (žr. 5 lentelę.), populiariausios formos yra kursai, seminarai bei konferencijos. Taip pat daugiau nei pusė apklaustųjų, patenkinamai vertinama tematikos aktualumą (55,3 proc.) bei naujumą (59 proc.), nors programos yra naujai sudaromos kiekvienais metais, o kai kurios institucijos sudarinėja tik porai mėnesių į priekį. Tai pat sąsajos su ugdymo praktika ir kaina, kuri kaip jau buvo analizuota (žr. 9 pav., 10 pav.) įvairiai priklauso nuo renginių formos, trukmės, institucijos, kuri tuos renginius siūlo.

Kai teigiama, Šiaulių Tęstinių studijų instituto internetiniame puslapyje, kvalifikacijos tobulinimo programos skirtos pedagoginių darbuotojų – mokytojų, dirbančių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio, individualizuotas, socialinių įgūdžių ugdymo, profesinio mokymo, neformaliojo švietimo programas ir pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo poreikiams tenkinti. Taip pat vienas iš Ugdymo plėtotės centro veiklos uždavinių yra formuoti visuomenės poreikius atitinkantį bendrojo ugdymo bei neformaliojo suaugusiųjų švietimo turinį, o LR Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose (2010), yra pateikiamas vienas iš uždavinių, kuris teigia, jog reikia tenkinti vadovų ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius gauti kokybiškas kvalifikacijos tobulinimo paslaugas, sudaryti sąlygas dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose.

Paskutiniu metu anketos klausimu buvo siekiama sužinoti labiausiai dominamo klausimo, ar pedagogų nuomone, kvalifikacijos tobulinimo(si) formų ir tematikos pasiūla atitinka pedagogų poreikius.

Apdorojus duomenis SPSS 15.0 (for Windows) programa ir išanalizavus gautus tyrimo rezultatus, duomenys pateikti 14 pav.

14 pav. **Kvalifikacijos tobulinimo formų ir tematikos pasiūlos ir paklausos atitikimas atsižvelgiant į pedagogų poreikius (N = 266)**

Kaip matyti iš pateiktų respondentų atsakymų, dauguma jų teigia, jog kvalifikacijos tobulinimo formų ir tematikos pasiūla tik iš dalies atitinka jų poreikius (77,4 proc.). Nedidelė dalis apklaustųjų teigia, jog pasiūla atitinka (15,4 proc.) bei iš dalies neatitinka (6,4 proc.) jų poreikius. Galima sakyti, jog visai nebuvo tokių pedagogų, kuriems neatitiktų pasiūlos ir paklausos santykis (0,8 proc.).

Taigi, kaip matyti iš pateiktų tyrimo duomenų, vis dėlto pedagogai iš dalies pasigenda jų poreikius tenkinančių kvalifikacijos tobulinimo(si) formų ir tematikos pasiūlos, todėl institucijos, teikiančios šio pobūdžio renginius turėtų atsižvelgti į tai ir teikti lankstesnę kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemą.

IŠVADOS

1. Pedagogo profesija – tai visą gyvenimą trunkantis mokymasis. Nuolat tobulindami savo kvalifikaciją, pedagogai gilina ir plečia savo žinias, įgūdžius bei kompetencijas, o visa tai lemia ugdymo proceso nuolatinį tobulinimą.
2. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas(is) paremtas reglamentuotais reikalavimais bei individualia, motyvuota jų pačių iniciatyva, aktyvumu ir atsakomybe plėtoti turimas, įgyti naujas kompetencijas. Kuo platesnės pedagogo kompetencijos, tuo didesnės galimybės įgyvendinti pokyčius ugdymo praktikoje, diegti inovacijas, atliepti ugdymo kokybės standartus.
3. Kvalifikacijos tobulinimas(is) yra neatsiejamas nuo pedagogo karjeros. Jis suteikia galimybes įsivertinti profesinę veiklą, planuoti profesinį tobulinimąsi, kūrybiškai išbandyti naujus metodus bei įrangą.
4. Pagrindinis kompetencijų vertinimo neformaliame ir savaiminiame mokymesi tikslas - skatinti kompetencijų perkėlimą skirtinguose lygmenyse ir jų viduje. Tokios vertinimo sistemos kūrimas yra bandymas susieti skirtingas mokymosi sritis.
5. Empirinio tyrimo rezultatai išryškino šias tendencijas:
 - ✓ Labiausiai pedagogus tobulėti skatina poreikis būti kompetentingu savo profesinėje veikloje bei asmeninio tobulėjimo poreikis.
 - ✓ Labiausiai vertinamos yra formalios kvalifikacijos tobulinimo(si) formos.
 - ✓ Respondentai teigia, dažniausiai siūlomi tokie kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai, kaip kursai, seminarai bei konferencijos.
 - ✓ Dažniausiai informaciją apie vykstančius kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius pedagogai sužino iš kolegų mokytojų, mokyklų bei Ugdymo plėtotės centro.
 - ✓ Pagrindinė problema, tobulinant savo kvalifikaciją, pedagogams yra kvalifikacinių renginių finansavimas bei kvalifikacijos tobulinimo(si) formų įvairovės pasiūlos trūkumas.
 - ✓ Pedagogams aktualiausias yra dalykinės, metodinės ir pedagoginės – psichologinės kompetencijos.
 - ✓ Kaip teigia respondentai, kvalifikacijos tobulinimosi renginių pasiūla tik iš dalies atitinka pedagogų poreikius.
 - ✓ Magistro darbe iškelta hipotezė iš dalies pasitvirtino, nes kvalifikacijos tobulinimo(si) sistema iš dalies užtikrina profesinių kompetencijų ugdymosi poreikių ir pasiūlos dermę bei sistema turėtų būti lankstesnė.

REKOMENDACIJOS

Institucijoms, teikiančioms kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius:

1. Atsižvelgiant į pedagogų poreikius, turėtų būti siūlomos įvairesnės kvalifikacijos tobulinimo(si) formos. Tai edukacinės išvykos, stažuotės, projektinė veikla.
2. Sudaryti sąlygas pedagogams ugdytis tokias kompetencijas, kurios jiems yra aktualiausias.
3. Nuolat tirti, vertinti bei analizuoti sunkumus, su kuriais pedagogai susiduria, norėdami tobulinti savo kvalifikaciją, taip pat jų poreikius ir surasti palankiausią sprendimo variantą:
 - ✓ Kvalifikacijos formų pasiūlos trūkumas – sudaryti galimybes pedagogams rinktis įvairesnes kvalifikacijos tobulinimo(si) formas.
 - ✓ Dalyvavimas renginiuose ne visada finansuojamas – racionaliai paskirstyti lėšas, skirtas renginiams, rasti būtų, jog tokie renginiai kuo dažniau būtų finansuojami.
 - ✓ Poreikių neatitinkančios programos – vykdyti apklausas, koreguoti renginių pasiūlą atsižvelgiant į kintančius pedagogų poreikius.
4. Skatinti, konsultuoti, rengti programas, kaip žinias, gebėjimus, kompetencijas, įgytas kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, pritaikyti ugdymo praktikoje.
5. Skatinti pedagogų iniciatyvą mokytis visą gyvenimą, atsižvelgiant į kvalifikacijos tobulinimo(si) renginių pasiūlos ir paklausos dermę.

Pedagogams:

1. Inicijuoti ir dalyvauti vykdant kvalifikacijos tobulinimo(si) projektus.
2. Plėtoti savo profesines kompetencijas mokymosi visą gyvenimą kontekste.
3. Bendradarbiauti su institucijomis, teikiančiomis kvalifikacijos tobulinimo(si) paslaugas.
4. Aktyviau domėtis kvalifikacijų tobulinimo(si) renginių finansavimo galimybėmis.

LITERATŪRA

1. Ališauskienė R., Ušeckienė L. (2005). Pedagogų tęstinio mokymosi poreikiai ir motyvai. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 9, p. 10-19.
2. Augienė D., Malinauskienė D. (2007). Pedagogų karjeros pokyčiai socialinių transformacijų kontekste. *Pedagogika*, 86, p. 56 – 65.
3. Bankauskienė N., Augustinienė A., Čiučiulkienė N. (2008). *Mokytojų kompetencijos centras. Patarimai rengiantiems mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programoms*. [Žiūrėta 2012-04-11]. Prieiga per internetą: <www.upc.smm.lt/.../programos/Patarimai_rengiantiems_programas.d...>
4. Barkauskaitė M. (2001). Mokytojų kvalifikacijos kilimas – nuolatinio mokymosi pagrindai. *Pedagogika*, 52, p. 63 – 67.
5. Barkauskaitė M. (2005). Pedagogų rengimas: tradicijos ir kaita. *Pedagogika*, 79, p. 11 – 16.
6. Baublienė R. (2003). *Asmenybės raida ir nuolatinė saviugda*. Kaunas. p.35
7. Beresnevičienė D. (1995). *Nuolatinis mokymasis Lietuvoje*. Vilnius
8. Beresnevičienė D., Matiukaitė J. (2005). Suaugusiųjų nuolatinio mokymosi motyvai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 3(7), p. 142 – 152.
9. Colley, H., Hodkinson, P., Malcom, J. (2003). Informality and formality in learning: a report for the Learning and Skills Research Centre. London: Learning and Skills Research Centre. [Žiūrėta 2011-04-11]. Prieiga per internetą: <http://www.cedefop.europa.eu/etv/Information_resources/EuropeanInventory/publications/concept/lsrc_informality_formality_learning.pdf>
10. Common European Principles for teacher competences and qualifications. (2004). [Žiūrėta 2011-02-05]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf>
11. Dalin P., Rolff H.G., Kleekamp B. (1999). *Mokyklos kultūros kaita*. Vilnius
12. Daukanas J., Rukštelienė N. (2006). Mokymosi visą gyvenimą motyvacija: pedagogų požiūris. *Pedagogika*, 83, p. 74 – 79.
13. Fokienė A. (2007). Neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimas profesijos mokytojų rengime: poreikiai ir prielaidos. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 14, p. 36 – 55.
14. Fullan M. (1998). *Pokyčių jėgos*. Vilnius
15. Gedvilienė G., Laužackas R., Lileikienė N. ir kt. (2008). *Ko reikia šiuolaikiniam mokytojui? Aktualus mokytojų kvalifikacijos tobulinimo turinys*. Mokomoji knyga mokytojams. Vilnius

16. Grincevičienė V. (2001). Mokytojų požiūris į kvalifikacijos tobulinimą mokyklos kaitos kontekste. *Pedagogika*, 52, p. 114 – 119.
17. Gudelienė – Gudeliavičienė L., Kaušylienė A. (2006). Ugdymo paradigmos virsmas: nuo mokymo prie mokymosi. *Pedagogika*, 82, p. 68 – 72.
18. Guskey Thomas R. (2004). *Profesinio tobulinimosi vertinimas*. Vilnius
19. Jančiauskas E. E. (2009). *Žmogiškųjų išteklių vadyba. Sistema. Politika. Atranka. Profesionalumo ugdymas*. Vilnius
20. Jocienė J. (2007). Bendrųjų kompetencijų ugdymas kaip edukologinė teorinio ir praktinio mokymo integravimo prielaida. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 13, p. 82 – 89. [Žiūrėta 2011-04-30]. Prieiga per internetą: <<http://esf.vdu.lt/esf/esf0013/downloads/6.pdf>>
21. Jucevičienė P. (2005). Mokytojų didaktinės kompetencijos atitikties šiuolaikiniams švietimo reikalavimams. Kaunas. [Žiūrėta 2011-05-16]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/MOKYTOJU_DIDAKT_KOMPETENCIJOS_ATITIKTIS_%20SIUOLAIK_REIKALAV.pdf>
22. Jucevičienė P. (2007). *Besimokantis miestas*. Kaunas
23. Jucevičienė P., Bankauskienė N., Janiūnaitė ir kiti. (2007). *Pedagogų rengimo studijų programų analizė*. Kaunas
24. Jucevičienė P., Lepaitė D. (2000). Kompetencijos sampratos erdvė. *Socialiniai mokslai*, 1(22), p. 44 – 50.
25. Jurašaitė – Harbison E. (2005). Kaip pedagogas kvalifikaciją kelia kiekvieną dieną. *Žvirblių takas*, 6.
26. Juršaitė – Harbison E. (2006). Pedagoginės kompetencijos: apibrėžimai, modeliai ir raiška. *Žvirblių takas*, 2, p. 7-17.
27. Kardelis K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai
28. Kvalifikaciniai reikalavimai mokytojams. (2004).
29. Kvedaraitė N. (2010). Pedagoginio personalo savivaldų mokymąsi skatinančios sąlygos ir veiksniai mokykloje, kaip besimokančioje organizacijoje. *Mokslas ir edukaciniai procesai*, 4(13), p. 38 – 52.
30. Lamanauskas V. (2010). *Švietimo štrichai*. Šiauliai p. 31 – 33.
31. Laurinavičiūtė J. (2001). Suaugusiųjų mokymosi samprata. *Pedagogika*, 55, p. 49 – 53.
32. Laužackas R., Dienys V. (2004). *Profesijos mokytojų strateginių kompetencijų nustatymo ir jų kvalifikacijos tobulinimo modulių rengimo metodika*. Vilnius
33. Laužackas R., Gedvilienė G., Tūtlys V., Juozaitienė D. (2008). Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai. *Pedagogika*, 89 p. 29 – 44.

34. Laužackas R., Pukelis K. (2000). Kvalifikacija ir kompetencija: samprata, santykis bei struktūra profesijos mokytojo kontekste. *Profesinis rengimas*, 3, p. 10 – 17.
35. Laužackas R., Stasiūnaitienė E., Teresevičienė M., (2005). *Kompetencijų vertinimas neformaliajame ir savaiminiame mokymesi*. Kaunas
36. Lietuvos mokytojų profesinis tobulėjimas. 2010. Nr. 5 (45). [Žiūrėta 2012 – 04 - 09]. Prieiga per internetą: < http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/sv_problema_5.pdf>
37. Lietuvos Respublikos Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatai. (2008). [Žiūrėta 2011–04–11]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/prtm/mkt/index.htm>
38. Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas. (2009). [Žiūrėta 2011–04–11]. Prieiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=343430&p_query=&p_tr2=>>
39. Lietuvos Respublikos Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas. (1998). [Žiūrėta 2011–04-11]. Prieiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=60192&p_query=&p_tr2=>>
40. Lietuvos Respublikos Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija. (2012). [Žiūrėta 2012–04–25]. Prieiga per internetą: < <http://www.smm.lt/docs/pktkm2.pdf> >
41. Lietuvos Respublikos Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos matmenys. Projektas. (2012). [Žiūrėta 2012–04–05]. Prieiga per internetą: < <http://www.smm.lt/docs/pktkm.pdf> >
42. Lietuvos Respublikos Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai. (2007). [Žiūrėta 2011– 05– 11]. <<http://www.smm.lt/prtm/docs/mkt/2007-04-03-ISAK-591.pdf>>
43. Lietuvos Respublikos Švietimo gairės. 2003 – 2012 metai. Projektas. Vilnius. [Žiūrėta 2011–04-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/strategija/docs/svietimo.gaires.pdf>>
44. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įstatymas „Dėl mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo (2011). [Žiūrėta 2011–04-20]. Prieiga per internetą :
<http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/atestacija/MAN_ISAK_pakeitimas_2011-11-29_Nr._V-2282.pdf>
45. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas (2011). [Žiūrėta 2011–04-20]. Prieiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=395105&p_query=&p_tr2=> >
46. Lietuvos Respublikos Švietimo koncepcija. (1992). Vilnius. [Žiūrėta 2011–04–11]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/strategija/docs/srp/koncepcija/koncepcija2.htm>>
47. Lietuvos Respublikos Valstybinės pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarkos programa. (2006). [Žiūrėta 2011–04–11]. Prieiga per internetą:

- <<http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=E7A84189-AB94-41C9-951A-81D29E87279F>>
48. Lietuvos Respublikos Valstybinės švietimo startegijos 2003 – 2012 metų nuostatos“ (2003). [Žiūrėta 2011–04–11]. Prieiga per internetą: <www.smm.lt/ti/docs/strategija2003-12.doc>
 49. Lietuvos Respublikos Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai. (2010). [Žiūrėta 2011– 04– 11]. Prieiga per internetą: <www.upc.smm.lt/naujienos/nuostatai/nuostatu-redakcija.doc>
 50. Livingstone D.W. (2001). Adults' informal learning: definitions, findings, gaps and future research. NALL Working Paper No 21. [Žiūrėta 2011–04-11]. Prieiga per internetą: <<https://tspace.library.utoronto.ca/retrieve/4484/21adultsinformallearning.pdf>>
 51. Martišauskienė E. (2009). Pedagogų požiūris į mokytojų kompetencijų raišką. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 22, p. 88 – 101.
 52. *Mokyklos sėkmės pagrindas: lyderis vadovas ir tobulėjantis mokytojas*. 2011. [Žiūrėta 2012–04-05]. Prieiga per internetą <<http://www.smm.lt/docs/vadovu%20skyrimo%20tvarka.ppt>>
 53. *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*. (2001).
 54. *Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija*. (2008).
 55. *Mokytojo profesinės kompetencijos aprašas*.(2007).
 56. *Mokytoju kvalifikacijos tobulinimosi poreikiu tenkinimas*. Tyrimo ataskaita. (2004). Vilnius. [Žiūrėta 2011–04-11]. Prieiga per internetą: <www.smm.lt/svietimo.../mokytoju_kvalifikac_tobul_ataskaita_04.doc>
 57. Monkevičienė O., Gaigalienė M. (2007). *Mentoriaus kompetencijos*. Kaunas
 58. *Pedagogo rengimo standarto gairių projekto tyrimo ataskaita*. (2006). Kaunas
 59. *Pedagogų kvalifikacinės kategorijos*. (2002). [Žiūrėta 2011–04-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.pedagogika.lt/puslapis/svietimas/kvalifik.pdf>>
 60. *Pedagogų perkvalifikavimo programų metodologija ir realizavimo metodika*. (2007). Vilnius
 61. Pukelis K., Savickienė I., Fokienė A. (2009). *Profesijos pedagogų kvalifikacijos kėlimo programų rengimo metodologija*. Kaunas. [Žiūrėta 2011–04-11]. Prieiga per internetą: <http://propeto.vdu.lt/files/metodologija_lt_v3.pdf>
 62. Selvi K. (2010). Teachers Competencies. *Cultura. International Journal of Philosophy of Culture and Axiology*. Vol VII, No. 1. [Žiūrėta 2011–04-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.international-journal-of-axiology.net/articole/nr13/art12.pdf>>

63. Simonaitienė B., Targamadžė V. (2001). Mokytojų profesinė kompetencija: jos plėtotės darbo vietoje galimybių tyrimas. *Socialiniai mokslai*, 3(29), p. 33 – 41.
64. Šiaulių miesto savivaldybės Švietimo centras. [Žiūrėta 2011–12– 15]. Prieiga per internetą: <<http://www.svcentras.lt/>>
65. Šiaulių universiteto Tęstinių studijų institutas. [Žiūrėta 2011– 12– 15]. Prieiga per internetą: <<http://su.lt/fic-testiniu-studiju-institutas/naujienos>>
66. Ugdymo plėtotės centras. [Žiūrėta 2011–12–15]. Prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/>>
67. Vaitkevičiūtė V. (2007). *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius
68. Žemaitaitytė I. (2007). *Neformalusis suaugusiųjų švietimas: plėtros tendencijos dabartinėje Europoje*. Vilnius

PRIEDAI

ANKETA

Gerb. Mokytojai,

Šiaulių universiteto, Edukologijos (Personalo mokymo(si) vadyba) studijų programos, magistrantūros studentė, Justina Mociūtė, atlieka tyrimą, kurio tikslas - išanalizuoti ir pagrįsti bendrojo lavinimo mokyklos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos efektyvumą. Prašome Jūsų atsakyti į pateiktus klausimus, pažymint labiausiai Jūsų nuomonę atitinkantį variantą arba atsakyti į jį raštu. Gauti tyrimo duomenys bus naudojami magistro darbe „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos efektyvumas paklausos ir pasiūlos aspektu“ apibendrinta forma.

Anketa yra anoniminė.

1. Jūsų amžius. metų

2. Jūsų išsilavinimas:

- Vidurinis.
- Aukštesnysis.
- Aukštasis ne universitetinis.
- Aukštasis universitetinis.

3. Kiek metų dirbate pedagoginį darbą? metų

4. Jūsų kvalifikacinė kategorija:

- Mokytojas.
- Vyresnysis mokytojas.
- Mokytojas metodininkas.
- Mokytojas ekspertas.

5. Kas Jus skatina nuolat tobulinti savo kvalifikaciją?

- Asmeninio tobulėjimo poreikis.
- Socialinio saugumo užsitikrinimas.
- Augantys reikalavimai švietimo sistemai.
- Stiprėjanti konkurencija.
- Reikalavimai švietimo kokybei.
- Poreikis būti kompetentingu savo profesinėje veikloje.
- Didesnės galimybės profesinei karjerai.
- Noras turėti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją.
- Savirealizacijos poreikis.
- Atestaciniai reikalavimai.
- Didėjantys mokinių ir jų tėvų reikalavimai mokymo kokybei.
- Spartūs pokyčiai visuomenėje ir švietimo sistemoje.
- Nenoras atsilikti savo profesinėje srityje.
- Savigarbos poreikis.
- Troškimas jausti didesnę pasitenkinimą darbu.

- Mokyklos administracijos reikalavimai.
- Gyvenimo kokybė.
- Kita (įrašykite).....

6. Jūsų mokykloje labiau vertinamos ir populiarios:

- Formalios kvalifikacijos tobulinimo formos.
- Neformalios kvalifikacijos tobulinimo formos.
- Savivaldus mokymasis.
- Patirtinis mokymasis.
- Kita (įrašykite)

7. Kokios kvalifikacijos tobulinimo(si) formos, būdai siūlomos pedagogams dažniausiai?

FORMOS, BŪDAI	NIEKADA	LABAI RETAI	KARTAIS	GANA DAŽNAI	LABAI DAŽNAI
Kursai	☐	☐	☐	☐	☐
Seminarai	☐	☐	☐	☐	☐
Konferencijos	☐	☐	☐	☐	☐
Stažuotės	☐	☐	☐	☐	☐
Edukacinės išvykos	☐	☐	☐	☐	☐
Projektinė veikla	☐	☐	☐	☐	☐
Tarpinstitucinis bendradarbiavimas	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite).....	☐	☐	☐	☐	☐

8. Kokios Jūsų mokykloje taikomos kvalifikacijos tobulinimo(si) formos, būdai?

FORMOS, BŪDAI	NIEKADA	LABAI RETAI	KARTAIS	GANA DAŽNAI	LABAI DAŽNAI
Kursai	☐	☐	☐	☐	☐
Seminarai	☐	☐	☐	☐	☐
Konferencijos	☐	☐	☐	☐	☐
Stažuotės	☐	☐	☐	☐	☐
Edukacinės išvykos	☐	☐	☐	☐	☐
Veiklos refleksija	☐	☐	☐	☐	☐
Projektinė veikla	☐	☐	☐	☐	☐
Tarpinstitucinis bendradarbiavimas	☐	☐	☐	☐	☐
Komandinė veikla	☐	☐	☐	☐	☐
Dalyvavimas mokyklos strategijos projektavimo procesuose	☐	☐	☐	☐	☐
Dalyvavimas mokyklos veiklos įsivertinimo procesuose	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite).....	☐	☐	☐	☐	☐

9. Kokių kompetencijų ugdymui(si) per pastaruosius penkerius metus dažniausiai buvo siūlomi kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai?

KOMPETENCIJOS	NIEKADA	LABAI RETAI	KARTAIS	GANA DAŽNAI	LABAI DAŽNAI
Dalykinių kompetencijų	☐	☐	☐	☐	☐
Metodinių kompetencijų	☐	☐	☐	☐	☐
Pedagoginių – psichologinių	☐	☐	☐	☐	☐
IKT taikymo ugdymo procese	☐	☐	☐	☐	☐
Asmeninių kompetencijų (lyderystės ir kt.)	☐	☐	☐	☐	☐
Vadybinių kompetencijų	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinių kompetencijų (bendradarbiavimo, komandinio darbo)	☐	☐	☐	☐	☐
Bendradarbiavimo su mokinio šeima	☐	☐	☐	☐	☐
Veiklos kokybės vertinimo ir įsivertinimo	☐	☐	☐	☐	☐
Projektinės veiklos	☐	☐	☐	☐	☐
Prevencinio darbo	☐	☐	☐	☐	☐
Savivaldaus mokymosi organizavimo	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite).....	☐	☐	☐	☐	☐

10. Kokius renginius dažniausiai organizuoja regioninis švietimo centras?

RENGINIAI	NIEKADA	LABAI RETAI	KARTAIS	GANA DAŽNAI	LABAI DAŽNAI
Seminarai	☐	☐	☐	☐	☐
Paskaitos	☐	☐	☐	☐	☐
Kursai	☐	☐	☐	☐	☐
Konsultacijos	☐	☐	☐	☐	☐
Konferencijos	☐	☐	☐	☐	☐
Diskusijos	☐	☐	☐	☐	☐
Projektai	☐	☐	☐	☐	☐
Parodos	☐	☐	☐	☐	☐
Metodiniai užsiėmimai	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite).....	☐	☐	☐	☐	☐

11. Kada vyksta kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai?

- Pamokų metu.
- Po pamokų.
- Atostogų metu.
- Savaitgaliais.

12. Iš kokių šaltinių gaunate informaciją apie vykstančius kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius?

ŠALTINIAI	NIEKADA	LABAI RETAI	KARTAIS	GANA DAŽNAI	LABAI DAŽNAI
Informacija teikiama Pedagogų profesinės raidos centre	☐	☐	☐	☐	☐
Informacija teikiama Mokytojų kompetencijos centruose	☐	☐	☐	☐	☐
Universitetų internetinėse svetainėse	☐	☐	☐	☐	☐
Savivaldybių mokytojų švietimo centruose	☐	☐	☐	☐	☐
Įvairiose nevyriausybinėse organizacijose	☐	☐	☐	☐	☐
Konsultavimo ir orientavimo sistemoje AIKOS	☐	☐	☐	☐	☐
Skelbia mokykla	☐	☐	☐	☐	☐
Informaciją randu mokytojams skirtoje spaudoje	☐	☐	☐	☐	☐
Iš kolegų mokytojų	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite).....	☐	☐	☐	☐	☐

13. Kokių kompetencijų ugdymas ar tobulinimas Jums yra aktualiausias:

KOMPETENCIJOS	LABAI AKTUALUS	LABIAU AKTUALUS, NEI NEAKTUALUS	LABIAU NEAKTUALUS, NEI AKTUALUS	VISIŠKAI NEAKTUALUS
Dalykinių kompetencijų	☐	☐	☐	☐
Metodinių kompetencijų	☐	☐	☐	☐
Pedagoginių – psichologinių	☐	☐	☐	☐
IKT taikymo ugdymo procese	☐	☐	☐	☐
Asmeninių kompetencijų (lyderystės ir kt)	☐	☐	☐	☐
Vadybinių kompetencijų	☐	☐	☐	☐
Socialinių kompetencijų (bendradarbiavimo, komandinio darbo)	☐	☐	☐	☐
Bendradarbiavimo su mokinio šeima	☐	☐	☐	☐
Veiklos kokybės vertinimo ir įsivertinimo	☐	☐	☐	☐
Projektinės veiklos	☐	☐	☐	☐
Prevencinio darbo	☐	☐	☐	☐
Kita(įrašykite).....	☐	☐	☐	☐

14. Kaip dažnai tobulinate savo kvalifikaciją per mokslo metus?

- Netobulinu.
- 1 – 5 dienas.
- 6 – 10 dienų.
- Daugiau nei 10d.

15. Kiek dienų praleidote kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiuose per praėjusius mokslo metus?

- Nei vienos.
- 1 – 5 dienas.
- 6 – 10 dienų.
- Daugiau nei 10d.

16. Kokios trukmės mokymai Jums priimtinausi?

- Visos dienos.
- Puse dienos.
- 1 -2val.

17. Su kokiais sunkumais susiduriate, norėdami tobulinti savo kvalifikaciją?

- Trūksta kvalifikacijos tobulinimo formų pasiūlos;
- Nėra programų, kurios atitiktų poreikius.
- Netenkina renginių kokybė, todėl neverta gaišti laiko.
- Mokykla nesudaro sąlygų kelti savo kvalifikaciją.
- Renginiai vyksta pamokų metu.
- Dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo renginiuose ne visada finansuojamas.
- Kita (įrašykite).....

18. Jūsų manymu, ko labiausia trūksta organizuojant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius?

- Informacijos apie vykstančius kursus.
- Neformalaus tobulinimosi formų.
- Platesnės renginių tematikos pasiūlos.
- Įvairesnių tobulinimosi formų.
- Kompetentingų ir kūrybiškai dirbančių lektorių.
- Edukacinėje praktikoje labiau pritaikomų naujovių.
- Patogesnio renginių laiko (pvz., mokinių atostogų metu).
- Nemokamų renginių.
- Nuotoliniu būdu teikiamų kursų.
- Kita (įrašykite).....

19. Ar pritaikote žinias, įgytas kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiuose, ugdymo praktikoje?

- Visada.
- Kartais .
- Iš dalies.
- Niekada.

20. Kaip manote, ar Jums sudaromos sąlygos tobulinti savo kvalifikaciją?

- Taip.
- Ne visada.
- Ne.

21. Ar esate kūręs, teikęs, vykđęs kvalifikacijos tobulinimo(si) programų projektus?

- Taip, visada stengiuosi dalyvauti šiame procese.
- Kartais.
- Niekada .

22. Kaip vertinate pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemą Lietuvoje pagal įvardintus kriterijus?

KRITERIJUS	LABAI BLOGAI	BLOGAI	PATENKI - NAMAI	GERAI	LABAI GERAI
Prieinamumas	☐	☐	☐	☐	☐
Kokybė	☐	☐	☐	☐	☐
Renginių formų įvairovė	☐	☐	☐	☐	☐
Tematikos aktualumas	☐	☐	☐	☐	☐
Renginių tematikos naujumas	☐	☐	☐	☐	☐
Sąsajos su ugdymo praktika	☐	☐	☐	☐	☐
Lektorių kompetencijos	☐	☐	☐	☐	☐
Organizavimo kokybė	☐	☐	☐	☐	☐
Kaina	☐	☐	☐	☐	☐
Renginio vieta(atstumas nuo Jūsų gyvenamos vietos)	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite).....	☐	☐	☐	☐	☐

23. Kaip manote, ar kvalifikacijos tobulinimo(si) formų ir tematikos pasiūla atitinka šiandieninius pedagogų poreikius?

- Atitinka.
- Iš dalies atitinka.
- Iš dalies neatitinka.
- Neatitinka .

DĖKOJAME UŽ BENDRADARBIAVIMĄ

PAŽYMĖJIMAS

Justina Mociūtė

2012 m. gegužės 10 d. dalyvavo Šiaulių universiteto
Edukologijos fakulteto *Studentų mokslinių darbų*
konferencijoje ir skaitė pranešimą tema
„Bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų kvalifikacijos
tobulinimo(si) sistemos efektyvumas paklausos ir
pasiūlos aspektu“

Šiaulių universiteto Edukologijos
fakulteto dekanė
doc. dr. A. Kazlauskienė

Organizacinio komiteto pirmininkė
Edukologijos katedros vedėja
doc. dr. D. Malinauskienė

Registracijos Nr. **EPR-667**